

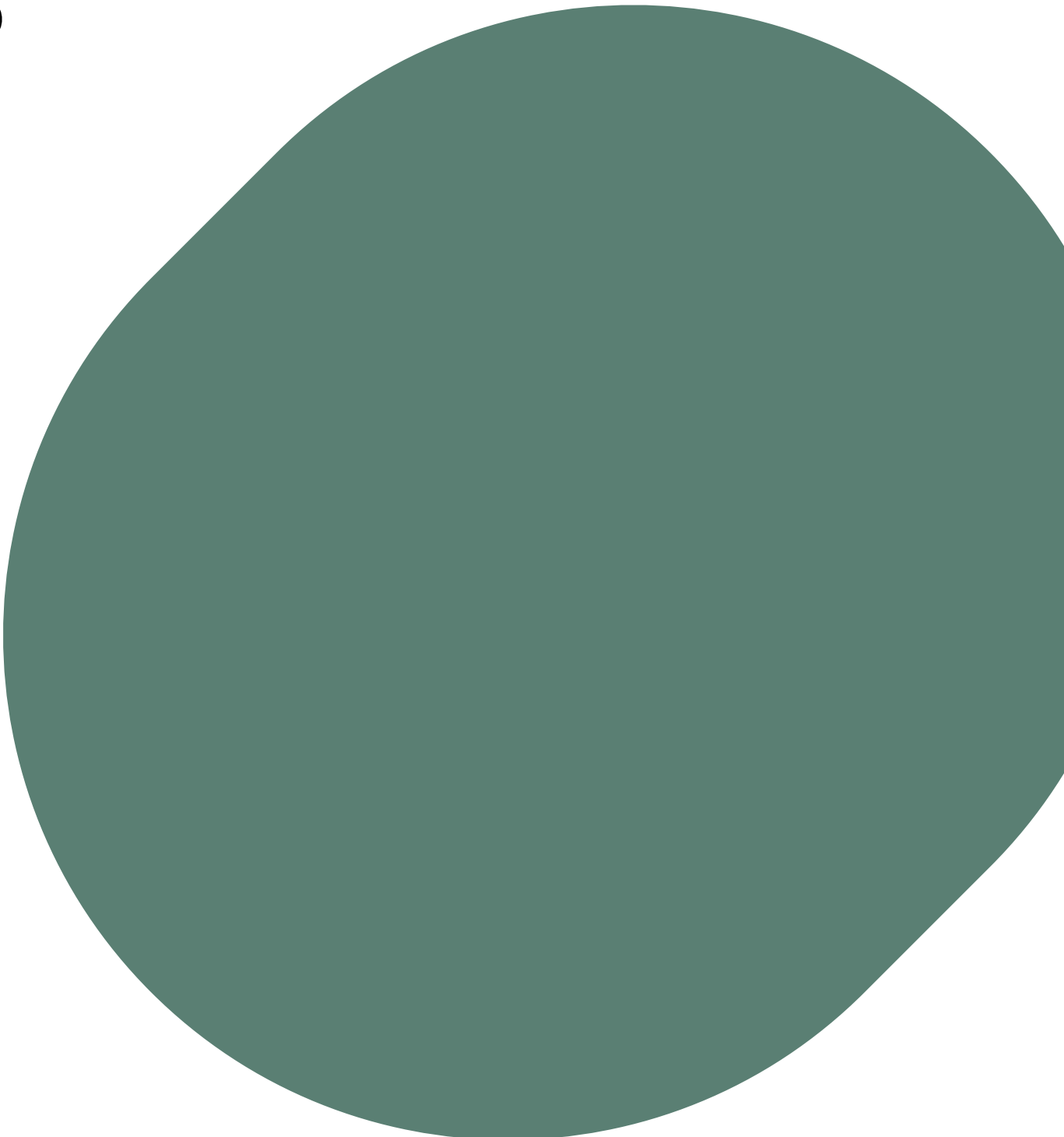
ARKKITEHTUURIN
& MUOTOILUN
OPPIMISEN
KESKUS

Tuija Vertainen
25/05/2024

A&DO Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus

Arkkitehtuurimuseon ja
Designmuseon yhteisen
Museovisio-hankkeen
loppuraportti

Asiasanat: arkkitehtuurikasvatus, muotoilukasvatus,
arkkitehtuuri, muotoilu, oppiminen, museot, museopedagogia,
yleisötyö, Arkkitehtuurimuseo, Designmuseo

A large, solid teal-colored circle that is partially cut off by the right edge of the page, occupying the upper and middle portions of the layout.

Vertainen, Tuija (2024). A&DO Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus. Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon yhteisen Museovisio-hankkeen loppuraportti. Helsinki: AD-museo Oy.

Valokuvat / Dog Design, Leena Hannula, Mari Kalliopää, Aura Kangasniemi, Anni Keskipoikela, Anni Koponen, lines Kuusisto, Arto Liiti, Risto Musta, Marja-Kristiina Mäkinen, Milja Nieminen, Sini Pirnes, Kalle Raittiala, Johannes Romppanen, Linda Svarfvar, Leena Svinhufvud, Mikko Vares, Tuija Vertainen & Sonja Vistala

Kuvitukset / Hanna Kutvonen & Riikka Jalava

Graafinen ilme / Dog Design

Taitto / Sanni Kariniemi

ISBN: 978-952-5195-62-0 (PDF)

© Tuija Vertainen ja Arkkitehtuurimuseo x Designmuseo

Sisällysluettelo

ALKUSANAT

1 A&DO – ARKKITEHTUURIN JA MUOTOILUN OPPIMISEN KESKUS -HANKE

- 1.1 Hankkeen taustaa
 - 1.1.1. Kohderyhmät
 - 1.1.2. Yhteistyössä mukana
 - 1.1.3. Hankkeen pedagogiikka
- 1.2. ”Ado-metodi”
 - 1.2.1. Avainsanat: Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki
 - 1.2.2. Työtapana kyseleminen ja kuunteleminen
 - 1.2.3. Arvopohja
 - 1.2.4. Luovuus ja luottamus – Creative Confidence
- 1.3. Aikajana

2 SUUNNITTELU- JA KONSEPTOINTIVAIHE

- 2.1. A&DO-hankkeen pohjatyötä ja tausta-ajattelua
 - 2.1.1. Valmisteleva vaihe 2018–2019
 - 2.1.2. Tarvekartoitus, työpajoja ja verkostoitumista
 - 2.1.3. Uutta museojattelua
- 2.2. A&DO-hankkeen suunnitteluvuosi 2020
 - 2.2.1. Toimintamuotojen yhteissuunnittelu
 - 2.2.2. Kohti konsepteja
 - 2.2.3. Toteutukset
 - 2.2.4. Tutkittua tietoa yhteiskehittämisestä yleisötyössä

3 A&DO LABRA SUOMEA KIERTÄMÄSSÄ 2021–2023

- 3.1. Labra osana paikkakunnan elämää
- 3.2. Oppaat kanssaihmettelijöinä
- 3.3. A&DO Labra kiertueella
 - 3.3.1. Lahdessa 30.8.–30.9.2021
 - 3.3.2. Tampereella 25.4.–22.5.2022
 - 3.3.3. Rovaniemellä 22.8.–18.9.2022
 - 3.3.4. Oulussa 25.4.–27.5.2023
 - 3.3.5. Helsingin Vuosaaressa 17.8.–20.9.2023
- 3.4. Kohtaamisia, kokemuksia ja palautteita

4 VIESTINTÄÄ JA VUOROVAIKUTUSTA

- 4.1. Vuorovaikutus osana ”Ado-metodia”
- 4.2. A&DO Seminaarit
- 4.3. Keskustelu- ja vuorovaikutustilaisuudet
- 4.4. Kirjallista viestintää

5 TULOKSET JA TULEVAISUUS

- 5.1. Ilmassa on suuren oppimisen juhlan tuntua
- 5.2. Saavutettiin tavoitteet?
- 5.3. Museot uutta yleisösuhdetta rakentamassa
- 5.4. Kulttuuriperintöä ja tulevaisuustaitoja
 - museo muotoilukasvatuksen kentällä
- 5.5. Rakennelma rakennelmassa

KIITOKSET

LÄHTEET

Alkusanat

Minulla oli vuosien 2021 ja 2023 välillä mahdollisuus kollegana seurata A&DO – Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus -hankkeen etenemistä kahdella tavalla. Olin mukana valmistelemassa A&DO Labran Lahden vierailua ja sain myös kirjoittaa hankkeen loppuraportin. Onkin hienoa nähdä nyt vuoden 2024 toukokuussa kuinka hanke jatkaa matkaansa eri muodossa. Labra on avattu osana uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon D-Ark Labra -näyttelyä ja tänä vuonna tullaan julkaisemaan myös painettu A&DO Menetelmäopas. Niiden välityksellä hankkeessa kehitetyt arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen menetelmät, työkalut ja pedagogiikka saadaan kaikkien käyttöön. Itselleni parhaiten hankkeesta ovat jääneet mieleen innostavat kohtaamiset erilaisten yleisöjen kanssa. Toivonkin, että hankkeessa koettu oppimisen ilo välittyy myös raportin sivuilta.

Helsingissä 25.5.2024

Tuija Vertainen
museopedagogi

1. A&DO – Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus

1.1. Hankkeen taustaa

A&DO Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus oli Suomen kulttuurirahaston Museovisio-apurahalla vuosina 2020–2023 toteutettu Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon yhteinen kehittämishanke. Museoiden yhteistä oppimisen keskusta (A&DO-kirjainlyhenteen O-kirjain) valmistelevalle hanke liittyi Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon yhdistymiseen, joka tapahtui 1.1.2024, sekä matkaan kohti uutta arkkitehtuuri- ja designmuseota.

Museovisio-rahoitus tuki museoiden työtä uusien yleisöjen saavuttamiseksi yhä kiinnostavampien sisältöjen avulla. A&DO-hankkeen yleisenä tavoitteena olikin löytää uusia yleisöjä ja lisätä suomalaisten ymmärrystä arkkitehtuurista, muotoilusta ja ympäristösuunnittelusta. Hankkeen tarkempi tavoite oli museon yleisötyön sekä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehittäminen.

A&DO:ssa oli kolme toimintamuotoa. Niistä laajin oli lapsille ja nuorille suunnattu oppimiseen innostava A&DO Labra -näyttely, joka kiersi Suomea kahden vuoden ajan. Kahden merikontin muodostama kiertävä oppimisympäristö pysähtyi vuosina 2021–2023 kuukauden ajaksi Lahteen, Tampereelle, Rovaniemelle, Ouluun ja Helsingin Vuosaareen. Näyttelyn ensimmäisessä kontissa oli Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon kokoelmista koottu pysyvä näyttely. Labran toinen kontti oli taas omistettu kunkin paikkakunnan oman suunnitteluosaamisen esittelylle. ”Paikallisen kontin” sisältö suunniteltiin yhdessä eri kaupunkien yhteistyökumppaneiden kanssa.

Toinen toimintamuoto oli vuosittain järjestetty A&DO Seminaari, joka kokosi alan ammattilaisia keskustelemaan arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksesta eri näkökulmista. Se palveli hankkeen tavoitteisiin sisältyneen koko maan kattavan ammattilaisverkoston rakentumista ja kurkotteli vierailevien puhujien avulla myös kansainvälisille kentille. Samoin verkostumista tuki kolmas toimintamuoto verkkopalvelu www.ado.fi. Oma verkkosivusto luotiin alustaksi hankkeen viestinnälle sekä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen ajankohtaisasioille. Sen sekä kouluopetuksen ammattilaisia että alan muitakin toimijoita palveleva resurssipankki sisältää esimerkiksi hankkeessa tuotetut opetusmateriaalipaketit.

1.1.1. Kohderyhmät

A&DO Labran osallistavan näyttelyn sisältö suunniteltiin ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Sen johtoajatuksen ”arkkitehtuuri ja muotoilu kuuluvat kaikille” mukaisesti saattoivat lasten lisäksi kaiken ikäiset ja -taustaiset henkilöt löytää Labrasta kiinnostavaa tutkittavaa ja keskusteltavaa. Elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti ohjelmaa ja aktiviteetteja suunniteltiin niin vauvoille kuin senioreille. Labraan tutustui eri puolilla Suomea lähes 10 000 ihmistä. Suurimman kävijäryhmän muodostivat alakoulujen 4.- ja 5.-luokkalaisten. Heidän käyntinsä toteutettiin yhteistyössä eri paikkakuntien perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmien kanssa.

Nelosluokkalaisten tutustumassa A&DO Labraan Lahdessa. Kuva: Risto Musta.

A&DO-hankkeen muut palvelut suunnattiin oppimisen ammattilaisille, opettajille ja ohjaajille, oppilaitoksille sekä erilaisille arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen, vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen toimijoille. Yhteistyössä näiden kohderyhmien kanssa rakentui valtakunnallinen ammattilaisverkosto, joka vahvistui Labran yhteissuunnittelutyöpajoissa eri paikkakunnilla ja A&DO Seminaareissa. Verkoston käyttöön koottiin myös sekä A&DO:n että arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen muiden toimijoiden tuottamia materiaaleja ado.fi-verkkopalveluun. Kaikille avoin palvelu on edelleen käytössä.

1.1.2. Yhteistyössä mukana

Hankkeen ydintiimin muodostivat Designmuseon vastaava museolehtori, hankkeen johtaja Leena Svinhufvud ja Designmuseon museolehtori Hanna Kapanen sekä Arkkitehtuurimuseon yhteistyöpäällikkö Arja-Liisa Kaasinen. Leena Svinhufvud vastasi hankkeen kokonaisuuden hallinnosta. Toimintasuunnitelman toteutuminen sekä budjetin ja aikataulujen seuranta oli hänen vastuullaan. Sen lisäksi hän teki viestintää, esitteli hanketta eri areenoilla ja toi toimintamuotojen suunnitteluun oman museopedagogin osaamisensa. Hanna Kapanen vastuulla olivat pedagogiset toteutukset: oppimaan innostavan A&DO Labran ja sen opetusmateriaalien tuottaminen. Hän teki tiivistä yhteistyötä niitä konseptoineiden muotoilualan opiskelijoiden Marjut Alitalon, Riikka Jalavan ja Elina Kesäniemen kanssa. Hän myös koulutti eri paikkakuntien A&DO Labran keskusteluoppaat ja valmisteli taide- ja kulttuurikasvatuksen yhteistyötä eri kaupunkien kanssa. Arja-Liisa Kaasinen vastasi seminaarien suunnittelusta, tuottamisesta ja fasilitoinnista. Hän myös moderoi useita paneelikeskusteluja. Sen lisäksi hän teki verkostotyötä sekä viesti ja esitteli hanketta eri yhteyksissä. Kaikki kolme tekivät yhteistyötä hankkeen kaikissa toimintamuodoissa ja osallistuivat esiintymisiin ja työpajoihin eri puolella Suomea. Yhteinen arvopohja ja jokaisen erilaiset vahvuudet täydensivät toisiaan tässä ”tehotriossa”.

Ydintiimiä täydensivät oppimiskeskuksen kehittämispäällikkönä vuoden 2020 toukokuusta vuoden 2021 loppuun toiminut Satu Silvanto sekä Marja-Kristiina Mäkinen, joka työskenteli hanke- ja tuotantokoordinaattorina vuoden 2021 elokuun alusta vuoden 2022 syyskuun loppuun.

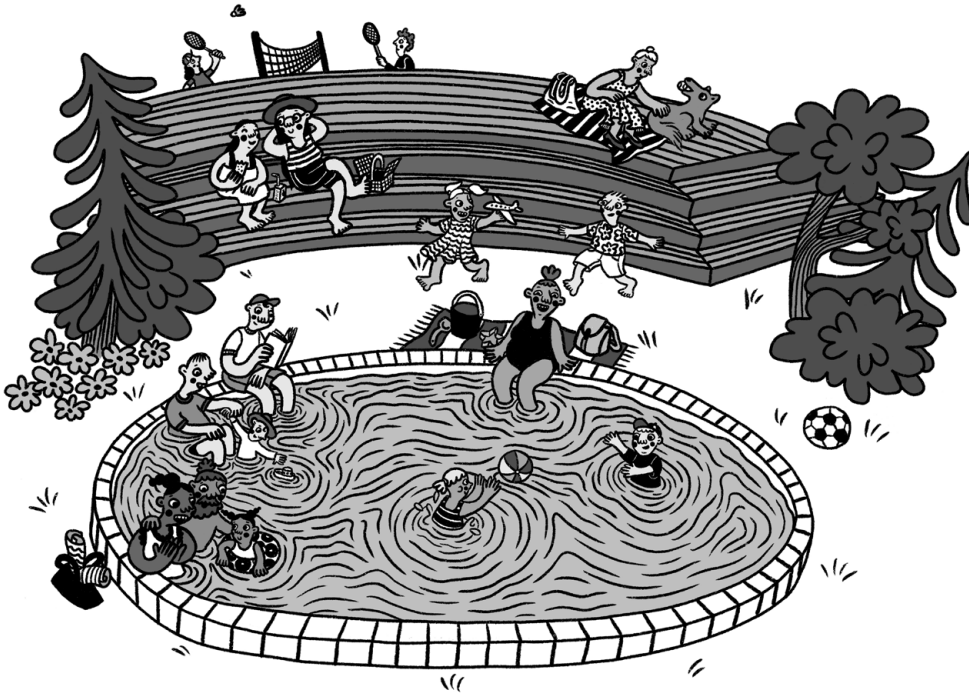

Vuonna 2020 A&DO Labran sisältöjä yhteissuunniteltiin Mini Jam -työpajassa. Mukana olivat (ylh. vas.) Nimco Kulmiye Hussein, Virve Boesch, Arja-Liisa Kaasinen, Hanna Kapanen, Satu Silvanto ja Marjut Alitalo. Edessä istuvat Leena Svinhufvud ja Jaana Räsänen. Kuva: Risto Musta.

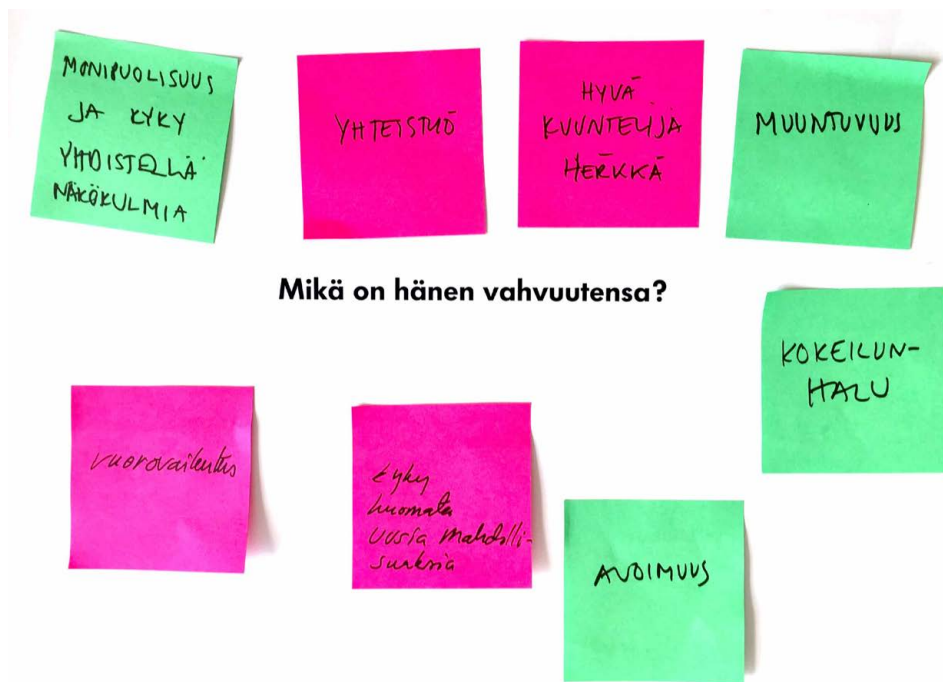
Hankkeen laajennetussa työryhmässä oli Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon henkilöstön lisäksi arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen keskeisiä toimijoita. Sen asiantuntijajäsenet olivat Eeva Astala Arkkitehtuurin tiedotuskeskus Archinforsta, Jaana Räsänen Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkista, Mari Savio Suomen Muotoilukasvatusseura SuoMu ry:stä ja Petra Ilonen Ornamosta.

Hankkeen ohjausryhmä aloitti toimintansa lokakuussa 2020. Siihen kuului yhteiskunnallisten sidosryhmien edustajia. Jäsenet olivat Mikko Hartikainen Opetushallituksesta, Johanna Selkee Kuntaliitosta, Heikki Hepoaho Tiedekeskus Pilkkeestä, Minna Raitmaa Kiasmasta, Pablo Riquelme Riquelme & Co:sta sekä Leena Svinhufvud A&DO:sta. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Designmuseon johtaja Jukka Savolainen ja varapuheenjohtajana Arkkitehtuurimuseon johtaja Carina Jaatinen.

A&DO-hankkeen toimintaa suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä opetus- ja suunnittelualojen ammattilaisten kanssa. Palvelumuotoilun ja muotoilukasvatuksen opiskelijoiden työpanos oli hankkeessa keskeinen. Hankkeen aluksi Aalto-yliopiston muotoilun maisteriopiskelija Virve Boesch laati selvityksen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tilasta Suomessa. Aalto-yliopiston muotoilun maisteriopiskelija Marjut Alitalo vastasi A&DO Labran näyttelyarkkitehtuurista, ja Metropolian palvelumuotoilun opiskelija ja muotoilija Riikka Jalava teki A&DO Labran opetusmateriaalin palvelumuotoilua. Taidekasvatus- ja vuorovaikutusasiantuntija Elina Kesäniemi veti www.ado.fi verkkopalvelun kehittämistyötä.

Kuvitus: Hanna Kutvonen

Työpajassa mietittiin A&DO:n ominaisuuksia. Kuva: Dog Design.

1.1.3. Arvopohja

Hankkeessa tutkittiin suunnittelualojen oman menetelmän, yhteissuunnittelun, hyödyntämistä yleisötyössä. Yhteissuunnittelua – englanniksi co-design – käytettiin hankkeen kaikkien toimintamuotojen valmistelussa ja toteutuksessa.

Yhteissuunnittelu tarkoittaa palvelun tai tuotteen tulevien käyttäjien, muiden sidosryhmien ja tavallisten kansalaistenkin osallistamista mukaan suunnitteluun mahdollisimman laajasti. Erilaisia näkökulmia saadaan muotoiluprosessin alkuvaiheessa esimerkiksi ajatusleikkien avulla. Jo ensimmäisessä ydintiimin suunnittelutyöpajassa vuonna 2020 menetelmää käytettiin kysymällä ”Kuka on A&DO?” ja kuvittelemalla minkälainen ihminen ”hän” olisi. Työpajan piti A&DO:n leikkisästä visuaalisesta ilmeestä vastannut visuaalisen suunnittelun toimisto Dog Design. Pajassa ydintiimi löysi A&DO:n vahvuudet, jotka kannattelivat hanketta alusta loppuun.

"Kuka on A&DO?"-ajatusleikin vastauksista löytyi A&DO-hankkeen luonne ja tapa viestiä. Vastausten avulla hahmottui myös hankkeen arvopohja.

"Miten kuvailisit häntä parhaiten?"

"Ei tosikko, ei olevinaan, tosi innostava ja diippi tyyppi, vakuuttava juttu-tai yhteistyökumppani, herättelevä, lähestyttävä, turvallinen, ei tylsä, rohkea"

Entä millainen luonne hänellä on?

"Avarakatseinen, kuunteleva, seurallinen, utelias, iloinen ja luottavainen, rohkea, avoin, kiinnostunut, innostunut, tutkiva". "Haluaa toimia niiden puolesta, jotka eivät itse saa ääntä kuuluviin."

"Millaisella äänensävyllä hän puhuisi?"

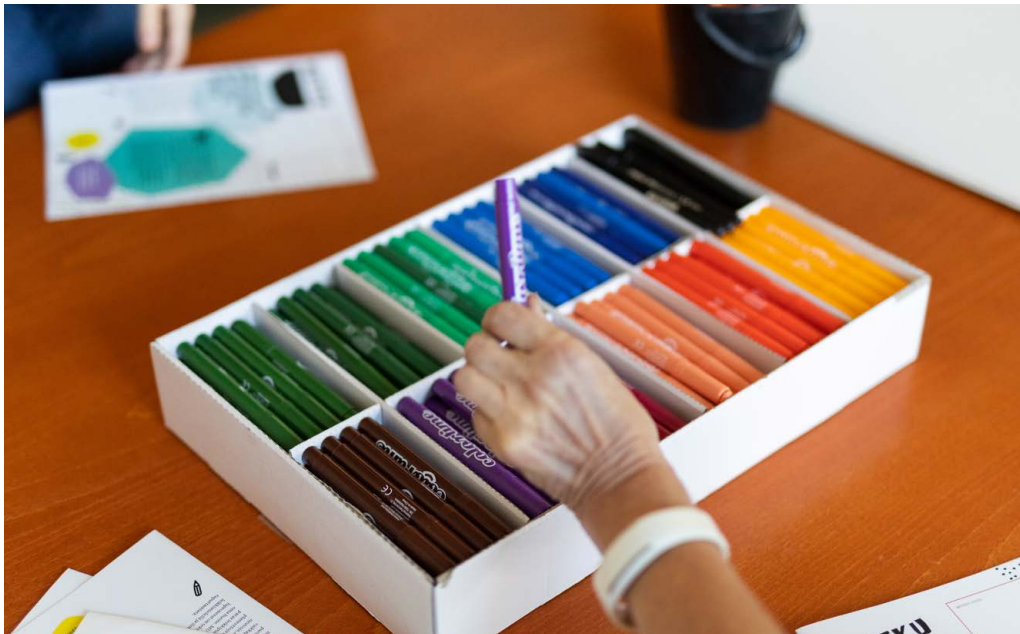
A&DO:n kuviteltiin puhuvan *"lempeästi, innostavasti, kunnioittaen, iloisesti, riehakkaasti ja ystävällisesti."* Kysymykseen "Miten hän käyttäytyy muiden läsnäollessa?" tuli vastaukseksi: *"kunnioittavasti, innostaen, kysellen"*. Muiden seurassa hänen sanottiin olevan *"salliva, kannustava ja empaattinen"*. A&DO *"kuuntelee tosi hyvin ja on empaattinen"*, *"haluaa tutustua kaikkiin ja jutella"*. Vaikka hän *"voi myös provosoida ja haastaa"*, on A&DO *"vahva ja tukee toisia"*. Työpajan vastauksissa toistuvivat usein sanat 'kuunteleva', 'empaattinen', 'leikkisä', 'kannustava' sekä 'vuorovaikutus'. Niistä tuli A&DO-hankkeen asenteen, arvojen ja toimintatavan avainsanoja.

Kuvitus: Hanna Kutvonen

1.2. Hankkeen pedagogiikka

Museoiden yleisötyöllä pyritään avaamaan museoiden sisältöjä ja syventämään niiden ymmärrystä. A&DO-hankkeen tavoitteet, tutkimuskohteet ja toimintatavat liittyivät erityisesti arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukseen kehittämiseen museoympäristössä. Keskiössä oli arkkitehtuurin ja muotoilun lukutaidon harjoittaminen erilaisilla toiminnallisilla menetelmillä. Oppiminen voi olla leikkiä, pienoismallin kokoamista, rakentamista, purkamista, värien tutkimista, muovailua tai materiaalien tunnustelua. Kuten muotoilu, on arkkitehtuurin ja muotoilun oppiminenkin prosessimaista työskentelyä, tekemällä oppimista ja ongelmien ratkaisua kokeilemisen kautta. Luovuuteen kannustava muotoiluajattelu ja muotoilualojen oma metodiikka soveltuvatkin hyvin myös oppimisen työkaluiksi käyttäjä- tai oppijälähtöisen näkökulmansa, tutkivan otteensa ja projektimaisuutensa ansiosta.

Suunnittelun välineinä värikyynät ja SuoMu ry:n Mutku-materiaali. Kuva: Risto Musta.

Yksi A&DO:n tavoitteista oli tuoda suunnitteluajattelua ja suunnittelijan työkaluja kaikkien saataville. Näitä työkaluja ovat esimerkiksi ympäristön havainnointi ja tutkiminen aistien välityksellä sekä pohtiva kysymysten esittäminen. Suunnittelualoilla tarvitaan kykyä kuvitella tulevaisuutta, empatiaa sekä yhteistyö- ja luovia ongelmanratkaisutaitoja. Näitä kaikille tarpeellisia tulevaisuustaitoja voidaan harjoittaa myös museoiden arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatustyöpajoissa. Niissä omaksutaan myös luovaa ongelmanratkaisua, oma-aloitteisuutta, tiimityötä, kriittistä ja analyyttistä ajattelua sekä yritteliästä asennetta. Yhdessä kokeminen, aistiminen ja tunteminen lisäävät osallisuutta ja kasvattavat luovuutta.

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus on vakiintunut merkittäväksi taide-, taito- ja ympäristökasvatuksen alueeksi eri koulutusasteilla. A&DO-hankkeessa toteutettu arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus tukee nykyistä peruskoulun opetussuunnitelmaa ja soveltuu hyvin ilmiöpohjaiseen oppimiseen. Omassa lähiympäristössä toteutuva arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus pyrkii osaltaan Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (EOPS 2014) ja Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (POPS 2016) esitettyihin tavoitteisiin. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen aihealueet liittyvät kuvataiteen ja käsityön opetukseen, mutta ne sopivat myös muihin oppiaineisiin sekä eri oppiaineiden välisiin oppimiskokonaisuuksiin. Nykyisen perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen taidoista esimerkiksi L7 eli Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen, voidaan toteuttaa juuri arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksena.

A&DO pedagogiikan taustalla vaikuttavat niin peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien perusteet kuin ajatus ekososiaalisesta sivistyksestä ja transformatiivisesta oppimisesta, joka pohjaa kriittiseen pedagogiikkaan. Tämän viitekehyksen filosofian mukaisesti kasvatuksella voidaan pyrkiä yhteisesti kohti kestävää elämäntapaa, yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sen yhtenä tavoitteena on kasvattaa arvostavaa ja vastuullista asennetta toisia ihmisiä, luontoa ja ympäristöä kohtaan. Sen tuloksena voi syntyä myös halu toimia ja tehdä asioille jotakin eli muuttaa maailmaa parempaan suuntaan omilla teoillaan ja valinnoillaan. Nämä ajatukset olivat mukana A&DO:n valitsemissa toimintamuodoissa. Ydintiimi sanoikin *Archinfo*-lehden haastattelussa hankkeen alussa lokakuussa 2020: ”Uskomme, että paremman arkkitehtuurin ja muotoilun lukutaidon myötä kaiken ikäiset kansalaiset ymmärtävät entistä paremmin, miten suunnitteluratkaisuilla voidaan tukea kestävää kehitystä, millainen rooli esteettisellä ympäristöllä on hyvän elämän tukena ja miten he voivat vaikuttaa omaan ympäristöönsä”.

1.2.1. ”Ado-metodi”

A&DO oli pedagoginen kehityshanke, jonka aikana kehittyi myös sen oma yleisötyön toimintamalli. ”Ado-metodi” on sekä suunnittelun väline, että tekemistä ja toimintaa. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen, kuten ekososiaalisen sivistyksenkin periaatteet muuttuvat oppijoiden osallistumisen ja tekemisen kautta käytännöksi – eli kokemiseksi, aistimiseksi ja tuntemiseksi.

A&DO:n ydintiimi toimi hankkeessa samaan tapaan kuin muotoilijat ja arkkitehdit esineen tai rakennuksen ominaisuuksia suunnitellessaan. Ryhmä keräsi tietoa, tulevien käyttäjien toiveita ja palautteita ja hyödynsi yhteissuunnittelupajoissa syntyneitä ehdotuksia ja ideoita. ”Ado-metodin” välineitä ovat aito dialogi eli kyseleminen, kuunteleminen ja kuullun hyödyntäminen. Metodin a ja o ovat arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukselle ominaiset käsitteet empatia, luovuus ja luottamus.

Kyselemistä käytettiin työmetodinä esimerkiksi A&DO Labran vaihtuvia sisältöjä suunniteltaessa. Kiertueen jokaisen paikkakunnan yhteistyökumppaneilta kysyttiin: ”Mikä on teille tärkeää?”. Ja: ”Mitä uutta tai vanhaa arkkitehtuuria tai muotoilua olisi merkityksellistä tuoda tutkittavaksi A&DO Labraan omalta paikkakunnaltasi? Vinkkaa meille kiinnostava paikallinen suunnittelija!”. ”Paikallisen kontin” sisältövalinnat perustuivat näihin vastauksiin.

Kysyminen ja keskusteleminen ovat myös osa nykyaikaista museopedagogiikkaa, joka Labrassa toteutui yleisön ja näyttelyoppaiden eli kanssaihmettelijöiden välillä. Labrassa käyty keskustelu oli hankkeen arvojen mukaista: avointa, vastaanottavaista ja empaattista. Tällä metodilla A&DO Labrassa lapset, nuoret ja kaikenikäiset kaupunkilaiset tekivät arkkitehtuuriin, muotoiluun ja hyvään lähiympäristöön liittyviä havaintoja ja oivalluksia. Labrassa syveni ymmärrys hyvään lähiympäristöön kuuluvista asioista (kuten hyvät kulkuväylät ja valaistus, viihtyisät viheralueet jne.) ja toisaalta niistä asioista, jotka eivät tue hyvää lähiympäristöä (kuten melu, kulkuesteet, huono valaistus ja roskat). Labran toiminnallisen näyttelyn aktiviteetit tutustuttivat suunnittelualoihin ja niiden ammattilaisten (kuten arkkitehtien, teollisten muotoilijoiden, vaatesuunnittelijoiden, maisema-arkkitehtien jne.) työhön ja erilaisiin materiaaleihin. Syntyi myös oivalluksia siitä, että itsekkin voi vaikuttaa ympäristöönsä keksimällä, kuvittelemalla ja tekemällä kestäviä valintoja.

1.2.2. Avainsanat: Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki

Ensimmäisessä suunnittelutyöpajassa kiteytyivät A&DO-hankkeen avainsanat *Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki* (Kyseessä on sama työpaja, jossa kysyttiin ”Kuka on ”A&DO”?). Ne toimivat kehottavina kannuksina hankkeen kaikilla tasoilla ja toimintamuodoissa. Esimerkiksi hankkeen tuottama opetusmateriaali *A&DO Labra – Hyvän lähiympäristön työkirja* jäsentyy niiden mukaan.

Sanat ovat kuin portaat noustessa arkkitehtuuriin ja muotoiluun tutustumisen ja kokemisen alkuvaiheesta kohti ihmettelyä ja kokeilua. *Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki* voivat kuvata niin muotoiluajattelun kuin oppimisen prosessia.

Tutki – Uteliaisuus ja halu tutkia herää uusien virikkeiden, materiaalien tai vaikkapa toiminnallisen näyttelyn esineiden äärellä. Tutkiminen voi olla myös tutkimuskohteen ominaisuuksien hiukan syvempää tarkastelua ja syiden ymmärtämistä. Tutkijan tärkeimpiin työvälineisiin kuuluvat kysymykset, kuten: ”Mikä polkupyörän saa liikkeelle? Mihin roska-astiaan banaaninkuoret kuuluvat? Mitä ajatuksia ja tunteita puisto minussa herättää?”.

Ihmettele – Oppijan kiinnostus ja kysymykset heräävät, kun jotakin aletaan tarkastella lähemmin: ”Mikä tämä on? Miten tämä toimii? Miltä tämä maistuu?”. Yhdessä ihmettely tekee asiasta vielä kiinnostavamman.

Kokeile - Kokeileminen voi olla ideoiden testaamista ja sen pohjalta tapahtuvaa edelleen kehittelyä. Kun yhdellä tavalla tehtynä jokin ei vielä onnistu, voi kokeilla toista keinoa. Uusia keinoja ja käyttötapoja keksiessä käytetään luovuutta.

Leiki - Ammattisuunnittelijan työ alkaa mielikuvitusleikillä. Lapsi taas ottaa leikin avulla maailman haltuunsa. Leikki on aktiivista toimintaa, jossa jo käytetään esineitä ja asioita, joita äsken ihmeteltiin. Leikki on toimijuutta aiheen äärellä ja se saa monenlaisia muotoja. Sen vuoksi leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovatkin arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen lähtökohtia. Leikkiin tarvitaan luovuutta ja leikki myös lisää luovuutta. Se nostaa esille uusia ihmettelyn, tutkimisen ja kokeilemisen aiheita.

A&DO Labra toivotti kaikenikäiset tervetulleiksi. Opas Leena Hannulan ja näyttelyvieraan hauska juttutuokio Lahdessa. Kuva: lines Kuusisto.

Kuvitus: Hanna Kutvonen.

1.2.4. Luovuus ja luottamus – Creative Confidence

A&DO:n pedagogiikka pohjasi ekososiaalisen sivistyksen ajatuksen lisäksi luovan luottamuksen, *Creative Confidence*, käsitteeseen. Amerikkalainen David Kelley toi tämän suunnittelualoilla tunnetun käsitteen keskusteluun 2010-luvun alussa. *Creative Confidence* -ajattelun piirissä herätellään huomaamaan, että luovuus ei ole vain taiteilijoiden ominaisuus, vaan jokainen on luova omalla tavallaan. Uuden esineen muotoiluun tarvitaan suunnittelijan luovuutta ja osaamista, mutta uuden käyttötavan keksiminen vanhalle esineelle on arjen luovuutta, jota kaikilta löytyy. *Creative Confidence* -ajattelun mukaisessa toiminnassa kaikkien ja kaiken ikäisten luovuus huomataan ja sitä arvostetaan. Luovuus tulee usein esiin yhteisessä tekemisessä. Sen avulla oppijoita voidaan rohkaista vuorovaikutukseen ja omien näkemysten esittämiseen. Luovuus kehittää itseluottamusta ja yhteinen tekeminen luottamusta yhteisten ratkaisujen löytymiseen.

Luovuus ja luottamus henkivät myös A&DO Labran lokikirjoista. Labran kiertueella eri puolilla Suomea oppaat merkitsivät lokikirjaan päivän kohtaamisia:

Tampere 2.5.2022

Eskarit ovat ihanan innokkaita jakamaan ajatuksiaan! Tuli spontaanisti vaikka kuinka paljon ja vaikka kuinka luovia ideoita, esim. moottoriveneen rakentaminen ammeesta ja polkupyörä osista.

Rovaniemi 24.8.2022

Eräs lapsiryhmäläinen kertoi, että haluaa suunnitella leikkipuistoja, koska haluaa nimenomaan suunnitella tiloja, joita itse käyttää – hyvä pointti!

Oulu 25.4.2023 (ensimmäinen avoinnaolopäivä)

Superihana ja aktiivinen ryhmä. Lapsilla oli upeita, vallankumouksellisia ideoita kestävyydestä, tulevaisuudesta ja hyvästä, toimivasta ympäristöstä. Hyvä startti työhön!

Jumppatauko Tampereen eskarilaisten kanssa Labrassa. Kuva: Anni Koponen.

A&DO-hanke eteni kuin suunnittelun tai oppimisen prosessit. Avainsanat Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki soveltuvat myös prosessin vaiheiden kuvaamiseen. Tutki-vaiheessa hanketta lähestyttiin tehtävänä, tehtiin selvitys Suomen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tilasta, järjestettiin suunnitteluajatteluun liittyviä ideointipajoja ja opittiin ulkomaisilta kollegoilta. Ihmettely-vaiheessa ihmeteltiin sidosryhmien ja tulevien käyttäjien, muotoilualan ja yleisötyön ammattilaisten kanssa minkälaisia toimintamutuja ja konsepteja yhteissuunnittelun kautta on mahdollista löytää. Kokeilu-vaiheessa testattiin ja toteutettiin suunnitelmaa Labrassa, keskusteltiin havainnoista Seminaarissa ja ado.fi-verkkopalvelussa ja hyödynnettiin saatua palautetta. Leikkiä eli oppimista, uuden ajattelutavan löytämistä, osallistamista ja yhdessä tekemistä oli kaikissa vaiheissa. Lopuksi hankkeessa saadut opit otettiin talteen ja jaettiin muidenkin käyttöön.

Suunnittelijan työkalut. Kuva: Riikka Jalava

JOPO. Kuva: Mari Kalliopää.

1.3. Aikajana

A&DO-prosessi eteni yhteissuunnittelun menetelmin johtoajatuksena ”arkkitehtuuri ja muotoilu kuuluvat kaikille”. Myös Jopo eli Jokaisen Polkupyörä oli mukana hankkeen jokaisessa vaiheessa alusta loppuun.

2018–2019 valmisteleva vaihe Museovision- ensi vaiheen rahoituksen tuella viisi muotoilun ja arkkitehtuurin ammattilaisten vetämää ideointipajaa opintomatka Iso-Britanniaan 2.–6.12.2019.

Rattaat laitettiin raksuttamaan ja hanke polkaistiin käyntiin.
Kuva: Mari Kalliopää.

2020

A&DO- hanke käynnistyy: suunnittelu- ja konseptointivaihe

Helsinki Design Week -muotoiluviikon kolme DesignLab:
Mini Jam -työpajaa 11.9.

Selvitys arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksesta Suomessa valmistuu

Dog Design suunnittelee A&DO:n visuaalisen ilmeen

ado.fi-verkkopalvelu avataan keväällä

A&DO@TadWeek paneelikeskustelu 17.10.

Kiertonäyttelyn, verkkopalvelun ja seminaarien konseptit valmistuvat

Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon ammattilaiset tutkivat yhteistyössä esineistöä kiertonäyttelyyn. Kuva: Risto Musta

2021

A&DO Labran näyttelyn tuotanto alkaa vuoden alussa

pilottiseminaari Architecture and Design Learning helmikuussa

24.3. webinaari Tampereen opetushenkilöstölle

pedagoginen yhteistyö Tampereen Taidekaaren kanssa käynnistyi

A&DO Labran työkirja valmistuu

koronapandemian takia Labraa ei voitu avata, mutta tamperelaiset eskarit työskentelivät digitaalisesti sisältöjen parissa etäopastusten, paikallisesti toteutettuja työpajojen ja tuoreen oppimateriaalin tuella.

A&DO Labra vieraillee Lahdessa 30.8.–30.9.

A&DO Seminaari Tampereella 1.10.

TAD-paneelikeskustelu Tampereella 7.10.

ado.fi-verkkosivuille perustetaan resurssipankki

A&DO Labra on valmis! Kuva: Anni Koponen

2022

A&DO Labra vierailee Tampereella 25.4.–22.5. ja Rovaniemellä 22.8.–18.9.

A&DO Seminaari Rovaniemellä 11.11.

ado.fi-sivuille valmistuu Labran 3D-kierros

A&DO:n ohjausryhmä vierailee Labrassa Tampereella 13.5. Kuva: Leena Svinhufvud

2023

A&DO Labra vierailee Oulussa 25.4.–27.5.
ja Helsingin Vuosaaressa 17.8.–20.9.

Kulttuurin kummilapset -ohjelman vauvat vierailevat
Labrassa Vuosaaressa

A&DO päätösseminaari pidetään Vuosaaressa 1.11.2023
aiheina tulokset, opit ja kiitokset

Päätösseminaari Vuotalossa, vasemmalta Kaarina Gould, Hanna Kapanen, Arja-Liisa Kaasinen, Leena Svinhufvud ja Carina Jaatinen. Kuva: Anni Koponen

2. Suunnittelu- ja konseptointivaihe

2.1.1. Valmisteleva vaihe 2018–2019

A&DO-hanketta edelsi vuosina 2018–2019 Suomen kulttuurirahaston Museovisio-apurahan turvin toteutettu valmisteleva vaihe. Sen aikana tehtiin selvitys arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen sen hetkisestä tilasta Suomessa, toteutettiin ideointityöpajoja erilaisten toimijoiden kanssa ja verkostoiduttiin kansainvälisesti. Alusta saakka tehtiin yhteistyötä suunnittelualojen ja muiden sidosryhmien kanssa. Valmistelevan vaiheen työryhmään kutsuttiin edustajat Ornamosta ja Arkkitehtuurin tiedotuskeskus Archinfasta.

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusalan tarpeita ja toiveita tunnistettiin vuoden 2020 aikana tehdyssä selvityksessä, jonka laati Aalto-yliopiston palvelumuotoilun ja muotoilukasvatuksen maisteriopiskelija Virve Boesch Designmuseolla tekemänsä korkeakouluharjoittelun yhteydessä. Hänen alan toimijoiden ja sidosryhmien parissa keräämäänsä laajaan haastatteluaineistoon sekä kirjallisiin lähteisiin pohjaava kartoituksensa *Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus Suomessa 2020: Selvitys nykytilanteesta, toimijoista ja toimintatavoista* kattaa arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen koko kentän. Selvityksestä käyvät ilmi alan toimijat, toimintamuodot ja saatavilla olleet materiaalit. Se sisältää myös aiemmin toteutettujen hankkeiden kuvauksia – onhan suomalainen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatustyö pitkälti perustunut hankkeisiin, pilotteihin ja projekteihin, joiden avulla on kehitetty toimintaa.

Selvityksestä nousi esiin useita kehityskohtia. Esimerkiksi havainnot arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tarjonnasta ja saavutettavuudesta osoittivat sen painottuvan vahvasti pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kaupunkeihin ja jäävän pistemäiseksi muun maan osalta. Myös perusopetuksen opettajalähtöisen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kehittämisen sekä täydennyskoulutuksen lisäämisen tarve oli ilmeinen. Sen lisäksi kentällä kaivattiin opetusmateriaalia varsinkin valmiina paketteina, joita voitaisiin käyttää osana kouluopetusta. Vaikka materiaalia olikin jo olemassa, oli se hajallaan eri kanavissa. Tähän kaivattiin parannusta esimerkiksi materiaalien koonnilla yhdelle helposti saavutettavalle alustalle.

Valmisteluvaiheessa toteutettiin myös viisi muotoilun ja arkkitehtuurin ammattilaisten, arkkitehti Tuuli Loukolan ja muotoilija Laura Euron vetämää ideointipajaa. Niiden osallistujat pohtivat mitä suunnitteluajattelun oppiminen museon avulla voisi olla, minkälainen olisi unelmien arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus tai missä muualla oppimista voi tapahtua kuin museossa. Keskusteluissa todettiin, että suunnittelualoilla tarvittaisiin enemmän yhteistyötä ja yhteistä tekemistä.

Valmisteluvaiheen aikana työryhmä pääsi myös tutustumaan ulkomaisiin kollegamuseoihin. Iso-Britanniaan 2.–6.12.2018 suuntautuneen matkan kohteina oli ajankohtaisia arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen paikkoja Lontoossa ja Skotlannin Dundeeassa. Lontoossa pääkohteet olivat Royal Institute of British Architects RIBA, Design Museum ja V&A Museum. Skotlannissa tutustuttiin juuri avattuun V&A Dundeehen.

2.1.2. Uutta museoajattelua

A&DO-hankkeen suunnittelutyötä tehtiin linjassa kokonaan uudenlaisen museoajattelun kanssa. Sen taustalla oli sekä Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon yhdistymiseen tähdännyt suunnittelutyö että museoalan omaan uudistumiseen liittyvää ajattelua. Monet museoalan konseptit ja määritelmät oli juuri päivitetty. Opetus ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma uudistettiin vuonna 2018 (Mattila, 2018), ja uudistettu museolaki astui voimaan 2020. Vuonna 2023 kansainvälinen museoiden neuvosto ICOM (International Council of Museums) julkaisi uuden museomääritelmän:

Museo on yleishyödyllinen, pysyvä ja yhteiskuntaa palveleva instituutio. Se tutkii, kerää, säilyttää, tulkitsee ja asettaa näytteille aineellista ja aineetonta perintöä. Museot ovat yleisölle avoimia, saavutettavia ja inklusiivisia. Museot edistävät monimuotoisuutta ja kestävä kehitystä. Ne toimivat ja viestivät eettisesti ja ammattimaisesti, yhdessä yhteisöjensä kanssa. Museot tarjoavat monipuolisia oppimisen, ilon, pohdinnan ja tiedon jakamisen kokemuksia.

Kaikissa näissä linjauksissa nousee vahvasti käsitys museoiden uusista tehtävistä yhteiskunnassa, ja kansallisessa museopoliittisessa ohjelmassa määritellään myös museoalan toimintaa ohjaavat arvot. Niitä ovat yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus, luotettavuus ja jatkuvuus, moniäänisyys, demokratia ja osallisuus sekä rohkeus ja ennakkoluulottomuus. Ohjelman mukaan museot toimivat yhä tiiviimmin yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että ”museon toiminta tukee lasten ja nuorten identiteettien rakentumista, kulttuurisen osaamisen vahvistumista ja osallisuutta kulttuuriin” (Mattila, 2018).

1.1.2020 voimaantulleeseen museolain (314/2019) mukaan museotoiminnan yhtenä tarkoituksena on yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen. Tämän selkeän yleisötyön tehtävän lisäksi museolaissa mainitaan myös muita yleisötyössä osittain toteutuvia museon tehtäviä, kuten ”ylläpitää ja vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstä”. Museoiden tulee myös edistää ”kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville; yhteisöllisyyttä, jatkuvuutta ja kulttuurista moninaisuutta sekä sivistystä, hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja demokratiaa”. Moni näistä tehtävistä on sisäänkirjoitettuna yleisötyön asiakaslähtöisyyteen. Yleisötyöntekijät huolehtivat esimerkiksi siitä, että museon sisällöt ja toimintaan osallistuminen ovat erilaisten yleisöjen saavutettavissa eri aistien kautta sekä tiedollisesti, kielellisesti ja kulttuurisesti.

Suomen Kulttuurirahaston toimitusjohtaja Susanna Pettersson puhui A&DO-hankkeen päätösseminaarissa 1.11.2023 museoiden uudesta yleisösuhteesta. Kuva: Anni Koponen.

2.2. Suunnittelun vuosi 2020

Varsinaisen A&DO-hankkeen ensimmäinen toimintavuosi 2020 oli toimintamuotojen suunnittelu- ja konseptointiaikaa, joka merkitsi myös hankesuunnitelman tarkentamista. Virve Boeschin tekemässä selvityksessä ilmenneet kentän toiveet ja tarpeet vaikuttivat siihen, että toimintamudoiksi valittiin kiertävä pedagoginen näyttely A&DO Labra, valtakunnallisen ammatillisen verkoston kehittämiseen tähdännyt A&DO Seminaari sekä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen aineistojen ja tiedotuksen hajanaisuutta vähentämään pyrkinyt, kaikkien saavutettava verkkopalvelu ado.fi. Toimintamuotojen kehittämisessä käytettiin suunnittelualojen omia työkaluja, kuten yhteissuunnittelua. A&DO-hankkeen pedagogiset avainsanat *Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki* otettiin myös toimintamuotojen kehittämisen välineiksi.

2.2.1. Toimintamuotojen yhteissuunnittelua

A&DO Labran näyttelyarkkitehtuurista vastannut Aalto-yliopiston muotoilun maisteriopiskelija Marjut Alitalo kertoi työnsä lähtökohdista ado.fi-sivuston uutisessa 24.11.2020. Hän sanoi, että ”ideana on kutsua kaikki mahtavalle matkalle tutkimaan, kokeilemaan, ihmettelemään ja leikkimään kahteen kiertävään pedagogiseen näyttely- ja tapahtumakonttiin”. Opinnäytetyössään Alitalo kuvasi yhteissuunnittelua nykyaikaiseksi, osallistavaksi muotoiluksi. Siinä laajaa joukkoa tulevia käyttäjiä ja sidosryhmiä pyritään aktiivisesti osallistamaan suunnitteluun ja mahdolliseen toteutukseen. Mukana on usein tavallisia ihmisiä, joilla ei ole muotoilukoulutusta. He osallistuvat suunnitteluun oman kokemuksensa asiantuntijoina.

Yhteissuunnittelua voidaan toteuttaa eri tasoilla – se voi olla työkalu, metodi tai kokonainen ajattelutapa. Ajattelutapana yhteissuunnittelulla on eniten vaikutusta suunnitteluprosessin alkuvaiheessa. Metodina – eli työvälinekokoelmana – yhteissuunnittelua hyödynnetään lähinnä tutkimus- ja suunnitteluvaiheessa. Yhtenä työkaluna muiden joukossa sitä käytetään usein suunnittelun loppuvaiheessa.

Sanat *Tutki – Ihmettele – Kokeile – Leiki* olivat mukana myös ado.fi-verkkopalvelua työstettäessä. Sivujen yhteiskehittämisprosessin toteuttanut Elina Kesäniemi sanoi palvelumuotoilun opinnäytetyössään näiden sanojen summaavan hyvin ”myös käyttäjähaastattelussa ja työpajoissa esiin nousseen ajatuksen siitä, että verkkopalvelun pitäisi pysyä tarjoamaan sekä nopeita, helppoja ja inspiroivia vinkkejä että mahdollisuuksia syventyä, toimia resurssina niin arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen parissa vasta aloitteleville kuin siinä jo pidemmälle edistyneille”. Ado.fi-verkkosivut kehitettiin yhdessä tulevien käyttäjien kanssa. A&DO:n ydintiimin lisäksi yhteiskehittämiseen osallistui opettajia eri koulutusasteista sekä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukseen erikoistuneita toimijoita. Työryhmä haastatteli ammattilaisia eri puolilta Suomea. Keskusteluun osallistuneet opettajat edustivat koulutusjärjestelmää laajasti varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen.

2.2.2. Kohti konsepteja

A&DO Labran kiertonäyttelyn idean ja konseptin työstäminen oli Designmuseon museolehtorin ja A&DO Labran vastaavan tuottajan Hanna Kapasen keskeisiä työtehtäviä vuonna 2020. Hän työskenteli tiiviisti ensin näyttelyarkkitehti Marjut Alitalon ja kuvittaja Hanna Kutvosen kanssa. Näyttelykonseptin tarkennuttua vuoroon tuli opetusmateriaalin työstäminen palvelumuotoilija Riikka Jalavan kanssa, joka suunnitteli A&DO Labran graafiset tuotteet ja konseptoi konttinäyttelyn yhteyteen työkirjan *A&DO Labra – Hyvän lähiympäristön työkirja*.

Marjut Alitalo seuraa Mini Jam -työpajalaisten yhteistyötä A&DO Labran esineistön parissa. Kuva: Risto Musta.

Syksyn 2020 aikana A&DO järjesti Helsinki Design Week (HDW) -muotoiluviikolla DesignLab: MiniJam -työpajakokonaisuuden. Työpajoihin osallistui muun muassa suunnittelun ammattilaisia ja pedagogeja. Vetäjinä toimivat Jaana Räsänen Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkista, Mari Savio Suomen muotoilukasvatusseurasta sekä A&DO Labraa työstänyt Marjut Alitalo. ”Pitämäni työpajan tarkoituksena oli miettiä empatian kautta, mitä tietty käyttäjäryhmä haluaisi kahdesta kokoelmaesineestä nähdä ja kuulla, ja mitä käyttäjäryhmä sanoisi tai ajattelisi samoista kokoelmaesineistä. Työpajan tavoitteena oli ottaa osallistujat mukaan miettimään kokoelmaesineistä esille laitettavaa tietoa”, kertoi Marjut.

Konttinäyttelyn sisällön ja arkkitehtuurin konseptointi aloitettiin tutkimisella ja tiedon keruulla. Alitalon vetämässä työpajassa tietoa kerättiin Labrassa esillä olleiden tuulitakin ja kesämajojen pienoismallien osalta empatiakartan avulla. Aisteja, ajatuksia ja tunteita hyödyntäen empatiakartan avulla voidaan ilmaista, miten esineet halutaan nähdä ja kokea näyttelyssä. Muita mahdollisia menetelmiä ovat esimerkiksi systeemikarttatyöskentely, jossa sanojen avulla pohditaan asioiden suhdetta toisiinsa. Myös kolmiulotteisilla malleilla ja rakennelmilla voidaan kerätä tietoa osallistujien ajatuksista näytteillepanosta.

Hankkeen valmisteleivassa vaiheessa luodulla kansainvälisellä verkostolla ja eri maiden inspiroivilla esimerkeillä oli niin ikään osuutensa A&DO Labran näyttelyn suunnittelussa. Yhteistyössä havaittiin, että paikalliset kysymykset ovat usein globaaleja kysymyksiä, sillä eri puolilla oltiin A&DO:n kanssa samassa tilanteessa: uusia yleisöjä pyrittiin tavoittamaan aivan uudellaisin keinoin. Skotlantilaisen V&A Dundee -museon rakennusvaiheen aikana museon yleisötyöntekijät joutuivat kehittämään uuden toimintamuodon ja löytämään paikallista yleisöä sen pariin. Heidän ratkaisunsa oli Design in Motion -näyttelybussi. Se kiersi Skotlannissa yli 70 paikkakunnalla noin neljän kuukauden ajan vuonna 2015. Bussissa saattoi tutustua eri aikakausien designesineistöön kuva-aineiston välityksellä.

V&A Dundeen Head of Learning Joanna Mawdsley kertoo kiertonäyttelybussin toiminnasta A&DO-hankkeen päätösseminaarissa Vuosaaressa 1.1.2023. Kuva: Anni Koponen.

A&DO Labran konseptin ideointia innosti myös toinen kansainvälinen esimerkki, Hong Kongissa vuonna 2015 kiertonsa aloittanut luova M+ Rover työpajatila (Travelling Creative Studio). M+ Rover on asuntovaunusta muokattu muunneltava ja liikkuva studio, jonka yleisöohjelma perustui vierailevien taiteilijoiden tarjoamaan osallistavaan toimintaan.

Sekä V&A Dundeen Design in Motion ja M+ Rover ovat esimerkkejä uloskurottelevista *learning by doing* -tyyppisistä hankkeista, joilla museot ovat pyrkineet tavoittamaan tulevien museorakennustensa yleisöä etukäteen. Näissä hankkeissa on tehty yhteistyötä koulujen kanssa ja tavoitettu laajalti myös monenlaisia muita yleisöjä. Suomessa on toiminut vastaavanlainen Kiasman Kiertokoulu 20 vuotta sitten (2003).

Yhteissuunnittelun menetelmät, Marjut Alitalon ja Riikka Jalavan työ sekä kansainväliset esimerkit olivat kaikki aineksina A&DO Labran liikkuvan näyttelykokonaisuuden konseptissa. Tiiviissä yhteistyössä oli mukana koko A&DO:n ydintiimi. Kun kiertävän näyttelyn konsepti valmistui vuoden 2020 lopussa, alkoi suunnittelu näyttelyn reitin varrelle sijoittuvien yhteistyökumppanien kanssa. Tavoitteena oli vierailu, joka toimisi osana paikkakunnan omaa kulttuurikasvatusohjelmaa. Ensimmäiseksi kohteeksi suunniteltiin Tamperetta. Siellä yhteistyötä tehtiin Tampereen kaupungin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusohjelman eli Taidekaaren kanssa. Labran oppimisympäristö sopi hyvin Taidekaaren toimintaan. ”Kiinnostavien ja monipuolisten oppimisympäristöjen tarjoaminen on yksi Taidekaaren toiminnan lähtökohtia. Kun arkkitehtuuria ja muotoilua tutkitaan mieleen painuvalla vierailulla, se avaa silmiä myös sille mitä omasta tutusta lähiympäristöstä löytyy. Labra-näyttelyn sisältö istuu saumattomasti Taidekaaren sisältöihin. Esikoululaisten opetussuunnitelmassa on lapsen omaan lähiympäristöön liittyviä sisältöjä, joissa opettaja voi hyödyntää myös teemoja arkkitehtuurista ja muotoilusta”, totesi Taidekaaren museolehtori Liisa Aholainen. Samaan tapaan ajatteli myös Rovaniemen kaupungin lastenkulttuurituottaja Annu Nietula, joka sanoi Labraa suunniteltaessa: ”Osallisuuden tunne omassa ympäristössä kasvaa, kun oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään. Lapset oppivat näkemään ja ymmärtämään kaupunkimme erityispiirteitä arkkitehtuurissa sekä kaupunkisuunnittelussa!”

2.2.3. Toteutukset

Labran konttinäyttelyn rakentaminen alkoi vuoden 2021 tammikuussa. Kontit lainasi Konttivuokraus Oy. Fyysisen näyttelyn rakensi Nykypuu. Samaan aikaan Marjut Alitalo ja Riikka Jalava jalostivat A&DO:ssa tekemänsä kehitystyön opinnäytteiksi, jotka toivat merkittävän lisänsä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen tutkimukseen Suomessa.

A&DO Labrasta tuli kahteen merikonttiin rakennettu osallistava kiertonäyttely, jossa oppiminen tapahtui kuin leikiten. Yhdessä kontissa oli Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon kokoelmista koottu pysyvä näyttely, ja toisen kontin sisältö vaihteli paikkakunnittain. ”Hyvä lähiympäristö” -teemainen oppimisympäristö kutsui kävijät tutkimaan omaa lähiympäristöä suunnittelijan silmin. Moniaistisessa ja oppimaan innostavassa Labrassa oli runsaasti toiminnallisia pedagogisia välineitä arkkitehtuurin ja muotoilun lukutaidon harjoittelua varten. Tärkein oppimisen väline oli kuitenkin vuorovaikutus, keskustelu, pohdinta – ja joskus jopa jumppaaminen – keskusteluoppaiden kanssa. Keskustelumethodina olivat suunnittelualojen omat työvälineet eli aistiminen ja kysymykset, kuten: ”Miltä kaupunki tai puisto näyttää? Tunnistatko mitä materiaaleja rakennuksessa on käytetty? Miltä oma vaatteesi kuulostaa kun ravistat sitä?”

Toiminnallisen konttinäyttelyn aihepiirit liittyivät lähiympäristön rakennuksiin, puistoihin, kulkuväyliin, kulkuvälineisiin ja esineisiin. Osallistavassa näyttelyssä teemoja lähestyttiin Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon kokoelmasta valittujen esineiden sekä arkistosta valittujen suunnitelmapiirrosten kautta. Esitellyt suunnittelualat olivat arkkitehtuuri, vaatesuunnittelu, tuotemuotoilu, liikennesuunnittelu, kaupunkisuunnittelu sekä maisema-arkkitehtuuri.

A&DO Labran ”museokontin” esineistöön oli Arkkitehtuurimuseon käyttökokoelmista otettu mukaan neljä kesämajojen pienoismallia sekä arkistosta Espoon Tapiolan puistosuunnitelma ja Helsingin keskustaan tehty liikennesuunnitelma vuodelta 1968. Designmuseon puolelta Labraan valikoituivat lasten Jopo-polkupyörä, Torstain valmistama tuulitakki ja CreaDesign Oy:n suunnittelema ulkoroska-astia. Esineet olivat museoiden käyttökokoelmista, ja oli niitä oli mahdollista tunnustella ja vaikkapa kuulostellakin.

”Museokontin” esineistö

Vapaa-ajan mökkien ja majojen pienoismallit: Merimaja, Kivinokan kesämaja-alue 1999, suunnittelija Harri Hautajärvi; Kesämaja Wikända, Malmkopplan 1930, suunnittelija Eva Kuhlefeldt-Ekelund; Mökkimalli Silmu A, Niipperin ryhmäpuutarha, Espoo 2012– suunnittelija Versta Arkkitehdit; Tyyppimajamalli K, Herttoniemen siirtolapuutarha 1934, suunnittelija Ingeborg Wahlroos.

Naisten ulkoilutakki (niin sanottu tuulitakki) 1984, suunnittelija Ritva Kellokumpu. Valmistaja: Torstai Oy.

Polkupyörä Lasten Jopo (Jopo on lyhennös nimestä Jokaisen polkupyörä) 1975, suunnittelija Helkaman suunnittelutyöryhmä. Valmistaja: Helkama.

Moottoritiesuunnitelma 1968 Insinööritoimisto Pentti Polvinen sekä Wilbur Smith & Associates Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimus.

Tapiolan uimahallin ympäristön puutarhasuunnitelma 1960. Suunnittelu: Jussi Jännes.

Roska-astia, 1989–1990 Suunnittelu: Creadesign Oy / Hannu Kähönen
Tilaaja: Helsingin kaupungin rakennusvirasto Valmistaja: Säkkiväline.

”Museokontin” näyttelyseinä. Kuva: Mikko Vares.

”Museokontin” näyttelyä esittelevän kuvan vasemmassa reunassa on kesämajojen pienoismalleja. Ne, ja niiden vieressä oleva Torstain valmistama tuulitakki herättävät pohtimaan koteja, kesäpaikkoja ja asumista kaupungissa ja sitä, että vaatteetkin on joku suunnitellut jotain käyttötarkoitusta varten. Takin materiaaleja sai tutkia tuulitakin peilin kääntöpuolella olevien kangasnäytteiden avulla. Myös seinän keskelle ripustetun Jopon alla on tunnusteltavia materiaalinäytteitä. Pyörän alla olevista avattavista luukuista

paljastuu puistosuunnitelmia, jotka houkuttelevat miettimään, mitä kaikkea omassa unelmien puistossa voisi olla. Metallisen roska-astian äärellä voi pohtia kestäväään kehitykseen, kiertotalouteen ja lähiympäristön viihtyvyyteen liittyviä asioita. Roskiksen alla olevaa lajittelupeliä voi pelata yhdessä. Oikealla tutustutaan moottorituesuunnitelmaan. Seinän pyöreistä aukoista voi kurkistaa tulevaisuuden maisemiin. Yhteiskehittämisen menetelmin konseptoidussa näyttelyssä otettiin huomioon sekä fyysinen että kielellinen saavutettavuus. Kurkistusaukot, avautuvat laatikot ja kosketeltavat välineet olivat lapsille sopivalla korkeudella. Näyttelyssä mahdollistui niin auditivinen kuin visuaalinen, kinesteettinen, tiedollinen ja toiminnallinen tapa oppia. Kokoelmaesineiden avulla kerrottiin myös kuvitteellinen ja hyvin samaistuttava tarina matkasta halki kaupungin, moottoritien äärelle. Siellä kysyttiin, minkälaisessa ympäristössä sinä haluaisit elää nyt ja tulevaisuudessa. Näyttelyvierailua täydensivät monipuolinen työkirja sekä aistikortit, joita voi käyttää edelleen, vaikka näyttely onkin päättynyt. Ne löytyvät ado.fi-sivuston materiaalipankista. <https://ado.fi/labra/opetusmateriaalit/>

Sivulla voi myös tutustua Labran virtuaaliseen verkkonäyttelyyn. <https://ado.fi/labra/verkkonayttely/>

Kosketeltavia kangasnäytteitä. Kuva: Johannes Romppanen.

Pelin avulla voi miettiä yhdessä mihin keräysastiaan roskat kuuluvat.
Kuva: Aura Kangasniemi.

2.2.4. Tutkittua tietoa yhteiskehittämisestä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksessa

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kirjasto täydentyi neljällä tuoreella tutkimuksella A&DO-hankkeen aikana. Kuvassa Arja-Liisa Kaasinen ja Leena Svinhufvud. Kuva: Risto Musta.

Marjut Alitalon, Elina Kesäniemen ja Riikka Jalavan A&DO:lle toteuttamat projektit olivat yliopistollisia opinnäytetöitä. Nämä case-tutkimukset, sekä Virve Boeschin tekemä selvitys, lisäsivät merkittävässä määrin tietoa yhteissuunnittelun käytettävyydestä museoiden yleisötyön menetelmänä. Seuraavassa näiden tutkielmien pienet tiivistelmät.

Marjut Alitalo teki opinnäytetyönsä *Pop-up-museo yhteissuunnittelua hyödyntäen* (2021) Aalto yliopiston sisustusarkkitehdin maisteriopintoihin. Työ liittyy A&DO-hankkeen oppimiseen innostavan kiertävän näyttelyn näyttelysuunnitelmaan, joka oli tilaustyö hankkeelle. Hänen työnsä liittyy museoissa tällä hetkellä käytävään keskusteluun yleisön osallistamisesta näyttelyiden sisältöjen suunnitteluun. Alitalon työssä käydään läpi yhteissuunnittelun määritelmiä ja menetelmiä, tekniikoita ja työkaluja ja tarkastellaan case-esimerkin avulla, kuinka laajasti yhteissuunnittelua voi hyödyntää suunnittelussa. Haastattelujen ja kyselyiden avulla sekä yleisön kanssa toteutettuja yhteissuunnittelun työpajoja hyödyntämällä syntyi kiertävä oppimisympäristö ja A&DO Labran näyttely, jolla parannettiin valtakunnallisten vastuumuseoiden saavutettavuutta.

Riikka Jalavan tutkimus *Museo oppimisympäristönä: A&DO Labra -oppimiseen innostava konttinäyttely* (2021) on Metropolian maisteriopintojen opinnäytetyö. Jalava tutkii työssään muotoilun menetelmiä ja prosessia palvelutuotteen ja palvelun kehittämisen näkökulmasta. Sen tavoitteena oli A&DO Labran kiertävän näyttelyn opetusmateriaalin konseptin kehittäminen ja toteutus. Sen yhteydessä syntyivät työkirja ja aistikortit, joita voidaan käyttää myös etänä. Jalava hyödynsi suunnittelutyössä Design Councilin vuonna 2005 esittelemää tuplatimantti (Double Diamond) muotoilun prosessimallia, joka koostuu neljästä vaiheesta: löydä, määritä, kehitä, tuota. Opinnäytetyössä on kuvattu projektin eri vaiheiden kulku, niihin valitut menetelmät sekä eri vaiheiden tulokset.

Työ alkoi taustatutkimuksella ja käyttäjien tarpeiden selvittelyllä. Opetusmateriaali ideoitiin ja määriteltiin kohderyhmää osallistavan työpajan sekä kyselyn avulla. Testaamisen jälkeen opetusmateriaali esiteltiin esi- ja perusopetuksen henkilöstölle A&DO -hankkeen järjestämässä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen webinaarissa 10.3.2021. Jalavan työ osoitti, että muotoilun prosessi ja menetelmät ovat käyttökelpoisia tapoja kehittää museota oppimisympäristönä.

Elina Kesäniemen vuonna 2021 valmistunut XAMK Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö on nimeltään *Yhteiskehittäminen museoiden yleisötyön murroksessa. Tapaustutkimus arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen verkkopalvelun konseptoinnista*. Työ on tehty Muotoilija ylempi AMK Palvelumuotoilu -koulutusohjelmassa. Myös Kesäniemen työn laajempi kehys liittyy museoiden yleisötyön murrokseen. Viimeisen parinkymmenen vuoden aikana museoista on tullut yhä asiakaskeisempiä palveluorganisaatioita ja vuorovaikutteisempia sosiaalisen kanssakäymisen ja oppimisen ympäristöjä, joiden ytimessä on yleisösuhteiden kehittämiseen keskittyvä yleisötyö.

Kesäniemen case-tutkimuksessa selvitettiin, miten arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskuksen verkkopalvelu voisi palvella käyttäjiään. Sen tuloksena syntyi museoammattilaisten, opettajien ja arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen toimijoiden yhteiskehittämän ado.fi-verkkopalvelun konsepti. Prosessin tuloksena syntyi myös museoiden yhteiskehittämisen suunnitteluun ja reflektointiin tarkoitettun työkalun prototyyppi.

3. A&DO Labra Suomea kiertämässä 2021–2023

Suomen Kulttuurirahaston Museovisio-hankkeen tavoitteena oli uudistaa museota kiinnostavammaksi, houkuttelevammaksi ja paremmin tietoa välittäväksi, kohdata uusia yleisöjä, kehittää museon yleisötyötä ja lujittaa valtakunnallisen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen ammattilaisten verkostoa. A&DO Labran Suomen kiertueella tavoitteet muuttuivat käytännön toiminnaksi viidessä kaupungissa.

3.1. Labra osana paikkakunnan elämää

Kiertävä oppimisympäristö A&DO Labra asetui vuosina 2021–2023 kuukaudeksi Lahteen, Tampereelle, Rovaniemelle, Ouluun ja Helsingin suurimpaan kaupunginosaan Vuosaareen. Eri puolilla Suomea konteissa vieraili erilaisia yleisöjä yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Suurimman kohderyhmän muodostivat perusopetuksen 4.-luokkalaiset Lahdessa, Rovaniemellä ja Oulussa. Tampereella konteilla vierailivat esikouluikäiset ja Vuosaarissa lähialueen perusopetusryhmät sekä Kulttuurin kummilapset -ohjelman kautta tavoitetut vauvat lähiaikuisineen. Senioreille oli omaa ohjelmaa kaikissa kaupungeissa.

Kahden vuoden aikana näyttelyvieraat osallistuivat opastuksiin, tapahtumiin ja aktiviteetteihin niin Etelä- kuin Pohjois-Suomessa. Labran oppaat ja A&DO:n henkilökunta seurasivat konttien käytettävyyttä sekä koululaisryhmien ja muiden vierailijoiden oppimiskokemuksia. Oppaat kirjasivat palautteita lokikirjoihin päivittäin.

A&DO Labran näyttelyalueen muodostavissa konteissa oli sekä pysyvä että paikkakunnittain vaihtuva ja paikalliseen arkkitehtuuriin ja muotoiluun liittyvä näyttelysisältö. Vaihtuvaan näyttelyyn valittiin esimerkkejä paikallisesta suunnitteluosaamisesta yhdessä kunkin alueen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen toimijoiden kanssa kysymällä: ”Mikä on teille tärkeää? ja Mitä uutta tai vanhaa arkkitehtuuria tai muotoilua olisi merkityksellistä tuoda tutkittavaksi A&DO Labraan omalta paikkakunnaltasi?”.

A&DO Labraan kuului lisäksi konteissa ja niiden läheisyydessä järjestettyä oheisohjelmaa, kuten arkkitehtuurikierroksia. Labra pääsi myös osaksi paikallisia tapahtumia, esimerkiksi Rovaniemi-viikkoa ja Helsingin Taiteiden yötä. Kiertävä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen oppimisympäristö sulautuikin kuukauden ajaksi osaksi paikkakunnan arkea ja elämää

Lahdessa 30.8.–30.9.2021

Tampereella 25.4.–22.5.2022

Rovaniemellä 22.8.–18.9.2022

Oulussa 25.4.–27.5.2023

Helsingin Vuosaaressa 17.8.–20.9.2023.

Konttien vastaava tuottaja oli Designmuseon museolehtori Hanna Kapanen. Käytännön järjestelyistä huolehti hanke- ja tuotantokoordinaattori Marja-Kristiina Mäkinen.

Vauvojen työpajassa Vuosaaressa. Kuva: Anni Koponen.

3.2. Oppaat kanssaihmettelijöinä

Konttien osallistavan ja vuorovaikutukseen perustuvan pedagogisen toimintamallin tärkeimmän osan muodostivat kultakin paikkakunnalta rekrytoidut oppaat. Museohenkilökunnan ja yleisön kohtaaminen on yleensäkin yleisötyön ydintä; opas välittää tietoa ja avaa sisältöjen taustoja, kannustaa keskustelemaan ja huomaamaan asioita. A&DO Labran oppaat ihmettelivät näyttelyn sisältöjä yhdessä yleisön kanssa ja ohjasivat pohtimaan hyvän lähiympäristön arkkitehtuuria ja muotoilua.

Keskusteluoppaitten rekrytointi aloitettiin useita kuukausia ennen konttien saapumista paikkakunnalle. Oppaat koulutettiin tehtäviinsä eli konttien avoinnapidon käytäntöihin, näyttelyn sisältöihin, asiakaskohtaamisiin ja oppilasryhmien vastaanottamiseen, arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen pedagogiaan ja 45 minuuttia kestävän opastuskokonaisuuden kulkuun.

Oppaitten perehdyttämisestä vastannut Hanna Kapanen kouluttamassa Rovaniemellä. Kuva: Leena Svinhufvud.

Oppaaksi valituilla henkilöillä tuli arkkitehtuurin ja muotoilun tuntemuksen lisäksi olla kykyä toimia ryhmien kanssa, joustava ja reipas asenne sekä kielitaitoa. Keskeistä työssä oli vuorovaikutus ja kävijöiden kanssa keskusteleminen. Oppaan työaika vaihteli kontin aukioloaikojen mukaan ma-pe klo 9-18 ja la-su klo 10-17 välillä. Viikkotyöaika oli keskimäärin 36,25 h. Työssä oli aina kaksi opasta yhtä aikaa.

Lahden oppaat palautepäivässä 15.12.2021 Designmuseolla. Kuvassa vasemmalta Marja-Kristiina Mäkinen, Leena Hannula, lines Kuusisto, Elina Koskelainen, Leena Svinhufvud, Arja-Liisa Kaasinen ja Hanna Kapanen. Kuva: Milja Nieminen.

Lahden oppaat olivat Leena Hannula, Elina Koskelainen ja lines Kuusisto. Tampereella opastivat Anni Haunia, Aura Kangasniemi ja Marita Metsäkylä. Oulun oppaat olivat Jenna Mutanen, Sanni Yli-Ojanperä, Tytti Tuomola ja Aada Manninen. Rovaniemellä opastivat Sonja Veijalainen, Aura Kangasniemi ja Oona Herranen. Lisäksi Rovaniemen Taidetorstai-tapahtumissa olivat oppaina Tiina Mäkitiura, Matti-Pekka Karikko ja Anni Keskipoikela. Vuosaaressa opastivat Miina Kanko, Vilja Salo sekä Linda Zweyberg.

Aikataulusuunnitelmia jouduttiin muuttamaan koronan takia. A&DO Labran näyttelykierrosta ei päästy aloittamaan Tampereelta kuten oli aiottu, vaan konttien tulo jouduttiin siirtämään myöhempään ajankohtaan. Riikka Jalavan suunnittelemaa Labran opetusmateriaalia päästiin kuitenkin testaamaan vuoden 2021 huhti-toukokuussa työpajoissa, jotka järjestettiin tamperelaisille esiopetusryhmille yhteistyössä Taidekaaren kanssa. Opetusmateriaalin parissa työskenteli lähes 600 tamperelaista esikoululaista.

A&DO Labran kontit avautuivat ensimmäisen kerran vuoden 2021 syyskuussa Lahdessa.

3.3. A&DO Labra kiertueella

3.3.1. Lahdessa 30.8.–30.9.2021

A&DO Labra tavoitti Lahdessa 2058 kävijää.

A&DO Labran kontit pysähtyivät ensimmäisen kerran Lahdessa. Kuva: Risto Musta.

A&DO Labra vieraili Lahdessa Malskin alueen Mattsonin aukiolla, joka sijaitsee nykyisen Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvan välittömässä läheisyydessä. Labran koululaisvierailut sijoituivat arki-aamupäiviin. Labra oli avoinna kaikille kaupunkilaisille ma-pe klo 13-16 ja la-su klo 10-16. Avoimet yleisöopastukset pidettiin lauantaisin klo 11-12. Sen lisäksi oli tarjolla avoimia arkkitehtuurikierroksia lähiympäristöön lauantaisin klo 14-15. Niillä tutustuttiin muun muassa uusiin julkisen taiteen teoksiin sekä Lahden Kirkkopuistossa sijaitsevaan Alvar Aallon suunnittelemaan Ristinkirkkoon.

Yhteistyökumppanit

Lahdessa A&DO teki yhteistyötä Lahden kaupungin perusopetuksen kulttuuri-ohjelman ja Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvan kanssa. Ne taas tekivät keskenään yhteistyötä: perusopetuksen kulttuuripedagogi Susanna Koponen ja Malvan museopedagogi Tuija Vertainen valmistelivat yhdessä A&DO Labran vierailua Lahteen, ja lahtelaisten neljäsluokkalaisten vierailua Labraan. Malvaan ei vielä päässyt – museo avautui vasta seuraavana keväänä. Labra tarjosi paikan toteuttaa Lahden perusopetuksen 4.-luokkalaisten ohjelman mukaiset kulttuurikasvatusohjelman käynnit. Kuukauden aikana konteilla vierailivat kaikki Lahden neljännet luokat, yhteensä 1250 oppilasta ja 98 opettajaa! Ryhmiä oli 56.

”Mikä on teille tärkeää?”

Labran paikallista esineistöä haarukoitaessa jokaisen paikkakunnan yhteistyökumppaneilta kysyttiin etukäteen: ”Mikä on teille tärkeää?” A&DO:n ydintiimi oli kysynyt keväällä Lahden yhteistyökumppaneilta konttinäyttelyn kannalta tärkeitä arkkitehtuurin ja muotoilun paikallisia esimerkkejä. Esineet ja kohteet valittiin yhteistyössä Malvan moniammatillisen tiimin kanssa. Julistemuseon kokoelmista löytyivät Lahden tunnetuimpiin huonekaluvalmistajiin kuuluneen Askon Pulkka-sarjan tuoleja esittelevät julisteet. Ne kertoivat myös Lahden museoiden keskeisestä Asko-kokoelmasta. Nykymuotoilua edustivat Lahdessa opiskelleen taiteilijan Teemu Keisterin suunnittelema T-paita, sekä LAB Muotoiluinstituutissa kehitetty Rehome-sarja. Se on pahvivalmisteinen, kriisialueiden tilapäiseen majoittumiseen tarkoitettu asumisratkaisu. Kontin arkkitehtuurikohde oli vuonna 1898 rakennettu Lahden historiallisen museon rakennus, joka tunnetaan myös nimellä Lahden kartano. Lahtelaiset 3.-luokkalaisten olivat edellisenä keväänä valinneet sen mukaan näyttelyyn.

Lahden esineistössä oli muun muassa Teemu Keisterin suunnittelema T-paita sekä julisteita Askon Pulkka-tuolista. Opas Elina Koskelainen esittelee Lahden historiallisen museon rakennusta. Kuva: Risto Musta.

Kävijät

Nelosluokkalaisten lisäksi konteille ennätti reilun kuukauden aikana muodostua oma vakioasiakkaitten joukko. Muun muassa naapuruston senioreja kävi päivittäin vaihtamassa kuulumisia.

Oheishjelmassa oli

4.9. A&DO Labran naapurustolauantai, johon A&DO Labra kutsui Malskin lähialueen asukkaat kertomaan näyttelyn herättämistä ajatuksista. Iltapäivän aikana Arkkitehtuurimuseon yhteistyöpäällikkö Arja-Liisa Kaasinen, Designmuseon lehtori Hanna Kapanen ja Malvan museopedagogi Tuija Vertainen kertoivat, miten A&DO Labran näyttelyn paikallista osuutta ideoitiin ja suunniteltiin Lahdessa. Samalla kerrottiin Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon yhteisestä A&DO-hankkeesta.

24.9. asiantuntijakeskustelu ”A&DO Labran kulisseissa” järjestettiin digitaalisena tapahtumana Zoomin välityksellä. Asiantuntijakeskustelussa aiheena olivat museokokoelmien merkitys ja tarkoitus. Aluksi Designmuseon kokoelmaintendentti Susanna Thiel, Arkkitehtuurimuseon arkistonhoitaja Petteri Kummala ja Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvan museopedagogi Tuija Vertainen kertoivat A&DO Labra -näyttelyyn valituista esineistä ja museoiden kokoelmatoiminnasta. Sen jälkeen projektipäällikkö Katariina Mäenpää ja

muotoilun lehtori Vesa Damski LABin Muotoiluinstituutista kertoivat näyttelyssä esiteltyyn, kansainvälistä huomiota saaneen Rehome-hankkeen taustoista ja tuloksista.

Kommentteja oppaiden lokikirjasta

Koska Lahti oli Labran ensimmäinen kohde, konttien käytäntöä testattiin huolella. Lahden oppaiden lokikirjassa on päivittäisiä tekniikkaan, konttien avaamis- ja sulkemiskäytäntöihin, sadekatokseen, ramppeihin ynnä muuhun liittyviä huomioita. Oppaat antoivat A&DO:n ydintiimille palautetta jatkokehittelyä vaativista asioista.

Esimerkiksi torstain 2.9.21 merkinnöissä on sekä kehittämissuhteita että myönteistä palautetta:

Huomioita: seinävaatteen taakse laitettava valkoinen paperi auttaa värien näkyvyyttä. Pieni jakkara olisi hyvä apu tirkistysluokkuun kurkistamista varten.

Kouluryhmät opettajineen olivat mukana (vaikka yksi avustaja laittoikin BLÄÄH! Mrrr..)

Ohikulkevat aikuiset ovat USKOMATTOMAN positiivisia. Yksinäiset vanhuset, ystäväseurueet ja muut uteliaat eivät arkaile tulla kyselemään.

Lokikirjan sydäntä (ja jalkoja) lämmittävin kommentti on päivätty 14.9. Naapuri oli neulonut jokaiselle oppaalle lahjaksi villasukat.

Lahden oppaiden varpaita lämmittivät ystävällisen naapurin varta vasten neulomat sukat. Kuvassa on myös Designmuseon käyttökokoelmasta esiteltäväksi saatu kahvikuppivalikoima. Kuva: Leena Hannula.

3.3.2. Tampereella 25.4.–22.5.2022

A&DO Labra tavoitti Tampereella 1772 kävijää.

Labran näyttelykontit vierailivat Finlaysonin alueella Väinö Linnan aukiolla. Kuva: Mikko Vares.

A&DO Labrassa vieraili esikoululaisten ja perusopetuksen ryhmiä arkiamu-päivisin. Näyttely oli avoinna kaikille kaupunkilaisille ma–pe klo 13–16 ja la–su klo 11–17. Avoimet yleisöopastukset olivat tarjolla lauantaisin ja sunnuntaisin klo 14.

Yhteistyökumppanit

Tampereella A&DO teki laajaa yhteistyötä Taidekaaren eli Tampereen kaupungin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusohjelman kanssa. Yhteistyön puitteissa valmisteltiin tamperelaisten esiopetusryhmien vierailuja A&DO Labraan. Esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan jatkuvaa kaupungin kulttuuriohjelmaa toteuttaa kulttuurikasvatusyksikkö TAITE, joka on osa Tampereen kaupungin kulttuuri ja taide -yksikköä. TAITE kuuluu osaltaan kaupungin museopalveluihin.

Yhteistyö Tampereen kaupungin toimijoiden kanssa alkoi A&DO:n järjestämällä paneelikeskustelulla Tampereen TAD Weekillä 7.10.2020. Panelisteina olivat Taidekaaren kulttuurikasvatusohjelman museolehtori Liisa Aholainen, ammattiyhteisö TAM-Safan Kasmir Jolma, Urbaani Tampere -yhteisön Juha Joki sekä A&DO:n hankejohtaja Leena Svinhufvud. Striimatussa paneelissa kysyttiin, millainen on paras mahdollinen arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisympäristö ja käytiin keskustelua suunnittelun merkityksestä osana hyvää lähiympäristöä.

”Mikä on teille tärkeää?”

Tampereen TAD Weekin A&DO:n oppimisen pisteellä yleisöltä kysyttiin, mitä paikallista arkkitehtuuria ja muotoilua olisi kiinnostavaa ottaa mukaan näyttelyyn. Ideoiden keruuta jatkettiin yleisöäänestyksellä sosiaalisessa mediassa. Kertyneiden ehdotusten perusteella A&DO Labran Tampereen omaa suunnitteluosaamista esittelevään konttinäyttelyyn valikoitui neljä esimerkkiä. Niiden kautta päästiin tutustumaan muotisuunnittelijan, teollisen muotoilijan, arkkitehdin ja pelisuunnittelijan maailmaan.

Paikallisen suunnitteluosaamisen esimerkit olivat Lauri Järvisen W Vest – Villaliivi vuodelta 2020 (suunnittelu: Lauri Järvinen, valmistaja: LAURIJARVINENSTUDIO); IDIS Designin muotoilema Tampereen raitiovaunu vuodelta 2020 (suunnittelu: IDIS Design Oy, valmistaja: Škoda Transtech Oy); Arkkitehti Wivi Lönnin kilpailuehdotus Tampereen paloasemaa varten vuodelta 1906 sekä Colossal Orderin *City: Skylines* -kaupunginrakennuspeliin rakentunut Tampere. (*Cities: Skylines* Digitaalinen julkaisu / Videopeli / Ohjelmakoodi / Ohjelmisto 2015- Suunnittelu ja valmistus: Colossal Order, pelinkehitystiimi. Julkaisija: Paradox Interactive.) *Cities: Skylines* on uudenlainen kaupunginrakennuspeli, joka on luotu yhdessä pelaajien kanssa. *Cities: Skylines* yhteisöön kuuluu 16 miljoonaa pelaajaa eri puolilta maailmaa.

Kävijät

Lauri Järvisen suunnittelema villaliivi, tietoa ratikasta ja Wivi Lönnin piirtämä suunnitelma Tampereen paloasemaa varten edustivat Tampereen paikallista osaamista. Kuva: Mikko Vares.

Suurin Labrassa Tampereella vierailut kohderyhmä olivat esikoululaiset. Heitä oli 462 ja heidän opettajiaan 92. Ryhmiä oli yhteensä 31.

Esikoululaisten lisäksi muita kävijöitä oli 1218. Heidän joukossaan oli esimerkiksi Yrityskylän nuoria sekä arkkitehteja.

Tapauksia ja oheishjelmaa

Ennen Labran saapumista Finlaysonin alueelle, pidettiin 24.3.2021 Tampereen esi- ja perusopetuksen (0.-9. lk.) henkilöstölle webinaari *TAIDEKAARI: Hyvä lähiympäristö opetuksessa yhteistyössä Taidekaaren kanssa*. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen webinaari avasi lähiympäristön mahdollisuuksia opetustyössä. Tilaisuudessa kouluttajina toimivat Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkin rehtori Jaana Räsänen sekä Designmuseon museolehtori Hanna Kapanen.

25.4.2022 pidettiin avajaiset, jotka myös livestriimattiin sosiaalisen median kanaville.

12.5. oli A&DO Labran senioripäivä. Sen näyttelyopastukset pidettiin klo 11, 12 ja 14.

Oppaiden avajaisiloa. Vasemmalla Lahden konteilla opastanut Leena Hannula, ja hänen vieressään Anni Haunia, Aura Kangasniemi ja Marita Metsäkylä. Kuva: Leena Svinhufvud.

18.5. kansainvälisenä museopäivänä pidettiin kaikille avoin opastus livestriimauksena klo 13–13.30 Designmuseon Facebookissa.

21.5. A&DO Labra osallistui Tampereen Museoiden yöhön pidennetyllä aukiololla klo 11–21.

Oheishjelmaan sisältyi myös erilaisia kierroksia yhteistyössä alueen toimijoiden

Tampereen Museoiden yön äänestyksessä Wivi Lönn sai eniten palloja eli ääniä.
Kuva: Sonja Vistala.

kanssa. Muotoilun ja hyvän lähiympäristön teemoihin linkittyivät esimerkiksi Työväenmuseo Werstaan kesällä 2022 avatun Teollisuusmuseon kierrokset sekä Finlaysonin alueen pääpuutarhuri ja vihersuunnittelija Santeri Urhosen tehdaspuutarhakierrokset.

Kommentteja oppaiden lokikirjasta

Näyttelyn paikallisesineistöön liittyvä eskarilaisen kommentti 27.4.
Haluan suunnitella ilmaisia pelejä, että kaikki vois pelata vaikka ei olis rahaa!

30.4. *Wivi Lönn on puhuttanut ja kiinnostanut monia, ja keskusteluja naisten asemasta on käyty.*

Wivi Lönnin 150-vuotissyntymäpäivänä 20.5.

Kävijä nosti juttelun aikana esiin Wivi Lönnin ja kuinka toivoisi, että Wivistä tulisi yhtä kuuluisa kuin Tove Janssonista, olisi sen ansainnut.

21.5. *Ihmiset ovat hyvin liikkeellä museoiden yössä.*

Moni piipahtaa A&DO Labrassa lyhyesti katselemissa ja jatkaa sitten matkaa. Perusjutut ja tiedot näyttelystä sekä mitä kaikkea löytyy esitely useasti – pieniä tietoiskuja pitkin iltaa siis!

3.3.3. Rovaniemellä 22.8.–18.9.2022

A&DO Labra tavoitti Rovaniemellä 1086 kävijää.

A&DO Labra avattiin Rovaniemi-viikon yhteydessä 22.8.2022. Tapahtumaviikon

A&DO Labra valmiina vastaanottamaan aamuisen koululaisryhmän Rovaniemellä. Kuva: Arto Liiti.

ajan 5.–11.9. Labrassa oli pidennetyt aukioloajat ma–pe klo 11–18 ja la–su klo 11–16. Labrassa oli ryhmien vierailuja aamupäivisin. Näyttely oli avoin kaikille kaupunkilaisille ma–pe klo 13–16 ja la–su klo 11–16. Avoimet yleisöpastukset pidettiin lauantaisin ja sunnuntaisin klo 13. Arkkitehtuurikierrokset lähiympäristöön pidettiin samoina päivinä klo 14.

”Mikä on teille tärkeää?”

Kontit sijaitsivat Kulttuuritalo Korundin pihalla. Korundi ja sen yhteydessä toimiva Rovaniemen taidemuseo olivat A&DO Labran tärkeät yhteistyökumppanit. Yhteistyö kaupungin toimijoiden kanssa aloitettiin maaliskuussa 2022 Arctic Design Week -tapahtuman yhteydessä. A&DO fasilitoi ADW-tapahtumassa ”A&DO kysyy”-nimisen työpajan 25.3.2022. Mukaan oli kutsuttu kaupungin kulttuurin ja liikunnan henkilöstöä. Työpajan osallistujat pääsivät vaikuttamaan siihen, mitä paikallisia kohteita Labran näyttelyyn nostettiin. Työpajassa hyödynnettiin myös ADW:n aikana järjestetyn avoimen yleisöäänestyksen tuloksia.

Arja-Liisa Kaasinen ja Leena Svinhufvud fasilitoimassa yhteissuunnittelutyöpajaa rovaniemeläisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kuva: Marja-Kristiina Mäkinen.

Esimerkkejä paikallisesta suunnittelusta tuli paljon. Kuva: Marja-Kristiina Mäkinen.

Suuresta ehdotusten joukosta konttiin valikoitui neljä rovaniemeläisille tärkeätä esimerkkiä hyvästä lähiympäristöstä, johon kuuluu luonnossa liikkumisen, leikkimisen ja rauhoittumisen mahdollisuus. Ulkoliikuntaa varten tehtyä muotoilua edustivat ILAHUboardsin lumisurffilauta Seipi (2022, suunnittelu: Jan Erik Leutola, valmistaja: TREEFORM Ltd, ILAHUboards) sekä Lappsetin (Lappset Group Oy) Halo Cubic -konseptin arkkitehtoniset leikkikenttävälineet (2017, suunnittelu: Lappset, valmistaja: Lappset Group Oy) .

Kaupunkisuunnittelua edusti Alvar Aallon suunnittelema Rovaniemen asemakaava vuodelta 1945. Se kuvasti aikoinaan kaupungin luontosuhdetta ja siihen sidottua alueen tärkeää elinkeinoa eli porotaloutta – asemakaavan ”poronsarvikaava”-nimitys tulee sen hirvasporon päätä muistuttavasta muodosta. Konttiin valittiin myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen professorin Timo Jokelan suunnittelema lumi-installaatio Päiviön tyttäret vuodelta 1998.

Opas Aura Kangasniemi esittelee A&DO Labran Rovaniemen paikallisosaaamista.
Kuva: Anni Keskiopikela.

Kävijät

Suurin kävijäryhmä olivat rovaniemeläiset neljäsluokkalaiset perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti. Konteilla kävi 434 koululaista ja heidän 42 opettajaansa. Ryhmiä oli yhteensä 24.

Muita kävijöitä oli 610. Heitä olivat esimerkiksi Rovala-opiston aikuisryhmät.

Oheisohjelmassa oli

6.9. ja 9.9. Rovaniemi-viikon kunniaksi pidetyt A&DO Labran senioripäivät. Opastetut kierrokset konttinäyttelyyn olivat tarjolla klo 11, 12 ja 14.

7.9. livestriimattu lähetys A&DO Labra -näyttelystä Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon Facebookissa klo 15–15.15. Opastus oli osa Designmuseon Helsinki Design Weekin ohjelmaa.

A&DO Labran ja Rovaniemen taidemuseon TaideTorstait

Torstaisin Rovaniemen taidemuseossa järjestettyjen kaikille avoimien työpajojen sisältö suunniteltiin A&DO Labran vierailun aikana muotoilun ja arkkitehtuurin sekä hyvän lähiympäristön teemoihin sopivaksi. Niiden oppaina toimivat Tiina Mäkitiura, Matti-Pekka Karikko ja Anni Keskipoikela. TaideTorstaisin myös A&DO Labra -näyttely oli avoinna klo 18 saakka.

Kommentti oppaiden lokikirjasta

Toisena aukiolopäivänä 23.8.

Tänään oli monia hyviä kohtaamisia ja keskusteluja. Ensimmäinen ryhmä oli rauhallisempi toinen vilkkaampi, mutta molemmat innokkaina.

Keskusteltiin niistä reiteistä, jotka ovat virallisten katujen ulkopuolella seniorirovaniemeläisen kanssa: kenen tarpeet huomioidaan kaupungissa?

3.3.4. Oulussa 25.4.–27.5.2023

A&DO Labra tavoitti Oulussa 1355 kävijää.

A&DO Labra Oulun Pikisaassa. Kuva: Sini Pirnes.

A&DO Labran näyttely avautui yleisölle Oulun Pikisaassa Muotoilukeskus Proton pihalla 25.4.. Labra oli avoinna kouluryhmille 25.4.–12.5. ti–pe klo 10.30–14.15 sekä 16.5.–26.5. ti–pe klo 9.00–12.45.

Kaikille kaupunkilaisille Labra oli avoinna 25.4.–13.5. arki-iltapäivisin ti–pe 14.15–17 ja la klo 10–16 sekä 16.5.–27.5. arki-iltapäivisin ti–pe klo 12.45–16 sekä la klo 10–16. Avoimet näyttelyopastukset pidettiin lauantaisin kello 14 ja 15.

Yhteistyökumppanit

Oulussa A&DO Labra teki yhteistyötä Proto ry:n kanssa, jonka uuden muotoilukeskuksen pihalla kontit olivat kuukauden ajan. Proto ry on pohjoissuomalaisten muotoilijoiden yhdistys, johon kuuluu yli 120 muotoilualan ammattilaista.

Oulun muut yhteistyökumppanit olivat Oulun SAFA, Pohjois-Pohjanmaan museo ja Hintan koulu. Jo aiemmin oli tehty yhteistyötä Hintan koulun kanssa. Esimerkiksi ado.fi-verkkopalvelussa esiteltiin vuoden 2022 helmikuun Kuukauden ilmiönä Hintan koulun muotoilukasvatusviikko ”Aaltojen alapuolella ja Aaltojen yläpuolella”. Aalto-muotoiluviikon aikana opittiin Alvar, Aino ja Elissa Aallosta, arkkitehtuurista ja muotoilusta.

”Mikä on teille tärkeää?”

A&DO Labrassa nähdyt suunnitteluesimerkit valittiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Valinnoissa hyödynnettiin muun muassa pohjoissuomalaisten muotoilijoiden yhdistyksen Proto ry:n ja arkkitehtijärjestö SAFA ry:n paikallisosaston suunnittelualojen ammattilaisille teettämien kyselyiden tuloksia sekä paikan päällä järjestetyn A&DO kysyy -ammattilaistyöpajan tuloksia. Proto ry:n, SAFA ry:n ja A&DO-työpajoihin osallistuneiden suunnittelualojen ammattilaisten, museoammattilaisten ja opettajien lisäksi valintoihin osallistuivat Oulun Hintan koulun oppilaat.

A&DO kysyy -työpaja Oulussa 24.2.2023 Proto ry:n tiloissa. Kuva: Leena Svinhufvud.

A&DO Labran Oulun kontissa esiteltiin Skick-sähköpotkukelkka, Haurun älyjäteastiat sekä Lukkaroinen Arkkitehdit Oy:n Pudasjärven hirsikampus. Pudasjärven koulukeskuksen eli hirsikampuksen tyyli liittyy pohjoisen pitkään puurakentamisen perinteeseen. Keskus on mahdollisesti maailman suurin hirsistä tehty koulurakennus. Oulun Hintan koulun alakoululaiset valitsivat puolestaan yhden esimerkin yhdessä opettajiensa kanssa. Valituiksi tulivat oppilaille tutut Marjatta ja Martti Jaatisen suunnittelemat Oulun pääkirjasto vuodelta 1982 ja teatteri vuodelta 1972.

Skick-sähköpotkukelkka edusti Oulun omaa suunnitteluosaamista.
Kuva: Sini Pirnes.

Kävijät

A&DO Labra oli Oulun perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman kulttuuripolku Luuppireitin mukainen nelosluokkien tutustumiskohde. Konteilla kävi 808 koululaista ja heidän 44 opettajaansa. Muita kävijöitä oli 503.

On hienoa saada A&DO vierailemaan kevään korvalla Oulun idylliseen Pikisaareen. Oulun koululle suunnattu kulttuuri- ja tiedekasvatustuohjelma Luuppireitti yhdistyy tänä keväänä A&DO Labraan ja tarjoaa oppilaille kurkistusikkunan hyvän lähiympäristön muotoutumiseen arkkitehtuurin ja muotoilun näkökulmasta. Labrassa tulee huhti-toukokuun aikana vierailemaan niin luuppireittiläisiä kuin lähialueiden kevätretkeileviä luokkia, kertoi Karoliina Autere, Oulun Luuppireittiä koordinoineen Pohjois-Pohjanmaan museon museolehtori.

Oheistapahtumat

29.4. vietettiin näyttelyn avajaisviikonlopun kunniaksi Senioripäivää klo 13.00–16.00. Ohjelmassa oli kolme opastusta ja VR (Virtual Reality) -kokemus. Virtuaalilasien avulla koettava Pop-up VR -museotyöpaja toteutettiin Aalto-yliopiston Taiteen ja median laitoksen ja Designmuseon yhteistyönä osana eurooppalaista SPICE-tutkimushanketta. Virtuaalimuseo-työpaja järjestettiin Proto ry:n tiloissa SPICE (Social cohesion, Participation, and Inclusion through Cultural Engagement) on EU:n Horisontti 2020 -ohjelman rahoittama tutkimushanke. Sen tavoitteena on digitaalisuuden ja “kansalaiskuratoinnin” (citizen curation) menetelmien avulla lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta kulttuuriperintöön.

Senioripäivässä oli mahdollista saada VR (Virtual Reality) -kokemus. Kuva: Linda Svarfvar.

3.3.5. Helsingin Vuosaassa 17.8.–20.9.2023

A&DO Labra tavoitti Vuosaassa 2094 kävijää.

A&DO Labran Suomen kiertue päättyi Helsingin Vuosaareen. Labra sijaitsi piha-alueella Vuotalon välittömässä läheisyydessä. Kuva: Anni Koponen.

Labran avoimia yleisöavajaisia vietettiin Taiteiden yönä 17.8. klo 16–19. Näyttelyn arkkiaamupäivät oli varattu helsinkiläisille koululaisryhmille ma–pe klo 9.00–9.45 ja klo 10.00–10.45, klo 11.00–11.45. Alkuiltapäivät oli omistettu helsinkiläisille vuonna 2023 syntyneille vauvoille, joiden kulttuurikummeja Arkkitehtuurimuseo ja Designmuseo ovat. Muulle yleisölle näyttely oli avoinna ma–pe klo 15.00–16.00 ja la klo 10–16. Avoimet yleisöopastukset pidettiin lauantaisin klo 13 ja 14.

”Mikä on vuosaarelaisille tärkeää?”

A&DO Labran vuosaarelaiset sisällöt valittiin osallistavaan kaupunkimuotoiluun erikoistuneen suunnittelijan Päivi Raivion kanssa. Valinnat perustuivat vuosaarelaisilta kerättyihin ideoihin. Yhdistäviksi teemoiksi nousivat muun muassa luonto kaupungissa, yhteisöllisyys sekä kaupunkialueiden haltuunotto. Hyvän lähiympäristön teemoja lähestyttiin ulkona liikkumisen kautta: esillä olivat Vuosaarenhuipun luontokeidas ja ulkoilualue, Ison Kallahden uimaranta retkikatoksineen ja keittopisteineen sekä kaupungin ulkotiloihin tarkoitettut, monikäyttöiset Parkly-kalusteet.

Kohtaamiset kaupunkitilassa syntyvät parhaiten, kun meillä on tilaa oleskeluun, istuskeluun ja puitteet vaikkapa pienimuotoisiin tapahtumiin. Kaupunkitilan käyttäminen lisää kuuluvuuden tunnetta ja osallisuutta oman kaupunginosaan. Näin kaupunkia voidaan samalla myös yhdessä tehdä paremmaksi paikaksi elää ja olla, kertoi Päivi Raivio. Hän on suunnitellut yhdessä Daniel Bumannin kanssa Labrassa esitellyt Parkly-kaupunkikalusteet. Labran näyttelyssä alueen omaleimaista arkkitehtuuria edustivat Touko Nerosen suunnittelemat Vuosaaren terassitalot. Vuonna 1971 valmistuneiden rakennusten syvät ”parvekepihat” uudistivat tavanomaista kerrostalorakentamista.

Kävijät

Koululaisia kävi 996 ja heidän opettajiaan 61. Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan Kulttuurin kummilapset -hankkeen kautta Labrassa vieraili 172 vauvaa ja 174 perheenjäsentä. Muita kävijöitä oli lähes 700.

Työpajoja ja oheisohjelmaa

18.8. pidettiin A&DO Labran avajaiset medialle ja yhteistyökumppaneille klo 9–11. Paikalla olivat hankkeen ydintiimi ja osallistavaan kaupunkimuotoiluun erikoistunut Päivi Raivio.

Vauvat ja heidän aikuisensa osallistuivat Minun jälkeni -työpajaan, jossa hahmoteltiin hyvää lähiympäristöä yhdessä vauvan kanssa leikkisästi aisteja herätellen, esimerkiksi erilaisten äänien avulla. Pajassa tehtiin yhdessä pieni teos, joka syntyi vauvan käden- tai jalanjäljen painalluksesta. Työpajan ohjaajina toimivat Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon työpajaohjaajat. Pajat pidettiin (vkot 33–38) ma–pe klo 13.00–13.45 ja klo 14.15–15.00.

17.8., 24.8. ja 31.8. Vuotalon Iltasoitto -tapahtumien aikaan A&DO Labra oli avoinna klo 19 saakka.

”Minun jälkeni” painettiin yhdessä. Kuva: Anni Koponen.

Kommentteja oppaiden lokikirjasta

1.9. Tänäpä ADolla tuli piipahtamaan eräs vakiokävijä, joka aina silloin tällöin käy konteilla. Hän kyseli olemmeko huomanneet Vuosaari-lehdessä olleen jutun terrassitaloista (jutussa oli mm. kuvia 80-luvulta). Hän lupasi tulla tuomaan meille lehden tänne myöhemmin! <3

4.9. "Vakioasiakas" toi meille näyttelyyn Vuosaari-lehden, koska siinä oli valokuva Ulappasaarentien Terrassitaloista vuodelta 1974. Mielenkiintoista, ystävällistä ja aika sympaattista.

Vuosaaren oppaat Linda Zwegyberg, Vilja Salo sekä Designmuseon työpajaohjaaja Anna-Maija Karjalainen. Kuva: Anni Koponen.

3.4. Kohtaamisia, kokemuksia ja palautteita

Museovisio-hankkeen tavoitteena oli kohdata uusia yleisöjä, kehittää museon yleisötyötä ja lujittaa valtakunnallisen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen ammattilaisten verkostoa. Kolmen vuoden kiertueen aikana seurattiin yleisön palautteita, koululaisryhmien oppimista, pedagogisten välineiden käyttöä sekä testattiin konttien teknistä toimivuutta. Palautetta otettiin vastaan jatkuvasti eri muodoissa. Suullisen palautteen lisäksi näyttelykokemusta mitattiin seinään kiinnitettävillä tarroilla. Päivittäin oli myös osallistava äänestys ”paikalliskontin” suosikeista.

Oppaat kirjasivat kokemuksia ja tunnelmia lokikirjoihin. Seuraavassa on niistä kerättyjä muistoja ja palautteita.

Oppaat keräsivät käyttäjäkokemuksia, keskustelua ja kommentteja lokikirjoihin. Tässä kirjoitushetki Tampereelta. Kuva: Mikko Vares.

Muutamissa palautteissa mainitaan konteissa käytetty pedagoginen oppimisen väline arvokortit, joihin on merkitty suunnittelun "e:t". Suunnittelun kuusi "eetä" ovat: ergonominen, esteettinen, ekologinen, ekonominen, eettinen ja empaattinen. Nämä e-alkuiset sanat ovat ohjanneet myös konttien rakenteiden ja sisällön suunnittelua.

Ensivaikutelmia – "Mitäs täällä tapahtuu?"

Muistiinpano Oulun konttien ensimmäiseltä päivältä 25.4.2023
"Mitäs täällä tapahtuu?" -paikallinen vuokralainen.

Labran nimeen liittyvä kommentti Tampereelta 3.5.2022
Vaikuttaa siltä, että jotkut säikähtää Labra-nimeä, mutta uskaltaa tulla sisälle kun heille sanoo, että tämä on näyttely. Saa katsella "vaan" eikä ole "pakko" tehdä mitään.

Labran nimeen liittyen Lahdessa 2.9.21: Labra
= taas kysyttiin otammeko näytteitä...

Minkälainen oppimisympäristö A&DO Labra oli?

A&DO Labra oli avoin kaikille ja kaikenikäisille kävijöille. Eniten niissä kävi perusopetuksen 4.-luokkalaista. He tulivat A&DO Labraan oppitunnille koulun ulkopuolelle. Koulua epämuodollisemmasta oppimisen paikasta kertovat esimerkiksi oppaiden luovat ratkaisut oppimistilanteissa.

Oulu 17.5.2023

Kontilla vieraili 4 kouluryhmää tänään. 7-luokkalaisten opettaja tuli toivomaan ennen opastuskierrosta, että voisitteko keksiä jotain toiminnallisuutta kierrokseen. Oppilaita oli 9 kyseisessä ryhmässä, joten keksimme lennosta jakaa oppilaat kolmeen porukkaan. Jokainen porukka sai 2 kpl "suunnittelijan E" kortteja, joiden avulla pääsi pohtimaan ryhmälle annettua osaa näyttelystä. 3 hlö porukat pääsivät tutkimaan itse näyttelyn tekstejä, kokoelmaesineitä ja interaktiivisia näyttelyelementtejä. Lopuksi kävimme yhteisesti läpi, mitä jokainen porukka oli keskustellut ja näin näyttely tuli käytyä läpi aktiivisemmin ja heidän ehdoillaan.

Tampere 26.4.2022

Tehtiin Liisan johdolla välillä "välijumppia", ettei lapset olisi ihan kylmissään.

Rovaniemi 29.8.2022

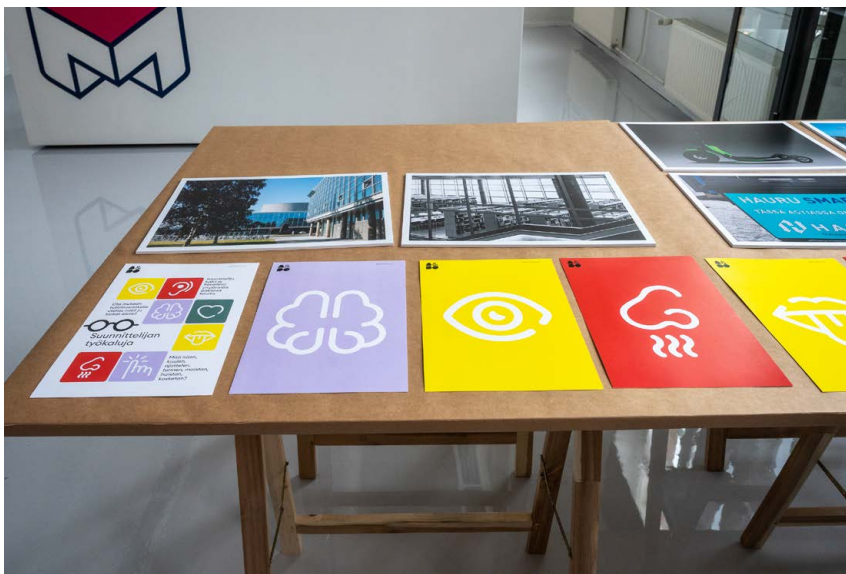
Oppilasryhmät olleet jälleen aktiivisia ja jaksaneet hienosti kuunnella. Tänään ohjelmassa nopea välijumppa koleaan sään vuoksi. Osalla oppilaista oli melko vähän päällä, joten ehti tulla kylmä opastuksen aikana.

Rovaniemi 30.8.2022

Opastukset menivät kouluryhmien kanssa hyvin, olivat kiinnostuneita ja aktiivisia. Otettiin taukojummat kylmän sään vuoksi. Hyvin jaksivat kuunnella. Jumpatkin ehkä rytmittivät hommaa sopivasti ja pysyi kiinnostus yllä!

Kuinka museopedagogiikka toimi merikonteissa?

Konteissa oppimiseen käytettiin samankaltaisia välineitä kuin suunnittelijat käyttävät työssään: Labran moniaistisessa kokonaisuudessa oli sekä pohdittavaa että katsottavaa, kuunneltavaa ja kosketeltavaa. Opettajat saattoivat yhdistää ”Hyvä lähiympäristö” -teemaisen Labra-kokonaisuuden kuvataiteen ja käsityön lisäksi useisiin perusopetuksen oppiaineisiin ja laaja-alaisen osaamisen taitoihin. Labran Suomen kiertueella testattiin teemojen lisäksi myös välineitä. Opastusten ja kontin välineistön lisäksi oppaat tarjosivat opettajille tietoa työkirjasta, aistikorteista ja ado.fi-verkkopalvelun aineistoista.

A&DO Labran aistikortit käytössä oululaisen Proto ry:n työpajassa. Kuva: Sini Pirnes.

Vuosaari 28.8.2023

Sadepäivä.

Opettajat ovat olleet tyytyväisiä näyttelyn teemaan.

Monella on juuri meneillään lähiympäristö -teemaa tai

”unelmien kaupunki” -teema ympän tai kuviksen tunneilla.

Opettajille annettu vinkki ado.fi-sivun oppimateriaalista on

otettu ilolla vastaan.

Oulu 28.4.2023

Oppilasryhmässä on jo hurjasti tietämystä ekologisuudesta ja opastuksen

sisältö tuki hyvin heidän ajankohtaista ympäristöpäiväprojektiaan.

Rovaniemi 28.4.2022

Tänään koitettiin osalla eskariryhmistä aistikortteja (suu, silmä, sydän)

ja osalla ei. Molemmat toimivat ihan hyvin.

Oulu 3.5 ja 4.5.2023

Aistikortit oli hitti ja ensimmäinen ryhmä toimi hyvin!

Aistikortit eivät toimineet yhtä hyvin ulkona.

Oulu 5.5.2023

Tänään meillä vieraili kaksi yläasteluokkaa. Huomattiin, että yläastelaisille sopii vetolaatikosta löytyvät arvokortit, suunnittelun "E:t" todella hyvin.

Iltapäivällä tänne eksyi muutama todella innokas kävijä, jotka olivat erityisen otettuja näyttelyn kestävyuden teemoista.

Vuosaari 25.8.2023

Ensimmäinen viikko koululaisryhmiä takana.

Näyttely on otettu ilahtunein tunnelmin vastaan. Opettajat ovat selvästi kiinnostuneita työstämään aihetta lisää. Myös sijainti saanut kiitosta – ei tarvitse lähteä oppilaiden kanssa kokopäivän reissulle keskustaan.

Oppilailta saatu palaute painottuu JEE!:n puolelle tarraseinässä.

Opastukset on vedetty kaksi opasta yhdessä vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Se on tuntunut hyvältä ja toimivalta tyyliltä.

15 koululuokkaa kävi vierailulla ensimmäisen viikon aikana.

Oulu 11.5.2023

Syntyi loistava keskustelu siitä, että kuka tahansa voi olla suunnittelija ja muotoilija ammatista riippumatta.

Pateniemestä tullut kouluporukka innostui Labran sisällöistä erityisesti, sillä aihe oli heille hyvin ajankohtainen. Heidän koulun tilalle ollaan tällä hetkellä suunnittelemassa uutta koulurakennusta ja pihaa paikalla ollutta vanhaa sahaa kunnioittaen. Oppilaat ovat päässeet seuraamaan koululla pyörivien arkkitehtien suunnittelutyötä.

Oliko tekniikkaan tai rakenteisiin liittyviä ongelmia?

Huomioita Tampereelta huhti-toukokuun vaihteesta 2022:

Meidän konttipuhelin ei pidä kylmästä, ja oli mennyt nollille yön aikana. Se myös latautui tosi hitaasti ja päädyttiinkin pitämään sitä aamu laturissa ja ryhmien jälkeen laitettiin se kaappiin.

Aamulla oli niin kylmä, että kontin lattiat olivat jäässä.

Itapäivällä pestiin lattiat eilisen sateen jättämästä kurasta!

Oli iso homma, mutta onnistuttiin hyvin!

Päivän lämmittelypuhde nro 1 on ollut lattioiden lanaaminen suihkulastalla, ja se on pistänyt taas vähän miettimään, että olisikohan konteille tulevaisuudessa joku vähän vähemmän vuotava kattoratkaisu mahdollinen – ehkä? Jännästi myös eri lattiamateriaalit reagoi lastaan – välilattia muovikaton alla puhdistuu helposti ja nopeasti, mutta konttien vaaleisiin lattioihin kurajäljet jää paljon tiukemmin kiinni.

Rovaniemi 6.9.2022

Labrassa ollut liukasta osan päivää.

Oulu 29.4.2023

Tulevaisuusnäkyien kurkistusaukot ovat aika matalalla aikuisille.

Aamulla kontin lattia oli jäässä ja todella liukas.

Palautteen perusteella kontin lattiaan lisättiin liukkautta estäviä tarroja.

Oliko Labra esteetön ja saavutettava?

Labran suunnittelussa oli kiinnitetty erityistä huomiota saavutettavuuteen, ja yleisöllä oli esteetön pääsy kontteihin. Kaikissa kaupungeissa testattiin näyttelyn fyysistä, visuaalista, kielellistä ja kulttuurista saavutettavuutta. Toimivat ratkaisut ja huomattut puutteet kirjattiin ylös. 30.8. Rovaniemellä huomattiin, että saamenkieliset tekstit puuttuivat. Seuraavana päivänä taas nähtiin, kuinka hyvin liikkuvilla pöydillä saatiin muokattua tilaa niin, että sähköinen pyörätuoli pääsi liikkumaan vapaasti. Oppaat pitivät selkokielisiä opastuksia erilaisille ryhmille. Vuosaaressa oli hyvin paljon S2-oppilaita, joiden kanssa löytyi yhteinen kieli ja kommunikaatio toimi. Lahdessa kirjattiin 16.9.2021: *Torstaina saimme ainokaisen ruotsinkielisen ryhmän. Opettaja melkein itki onnesta, kun lapset saivat puhua ruotsia.*

Miltä tulevaisuuden kaupunki näyttää?
 Labran vanerisia kuvakortteja oli kiva pitää kädessä.
 Kuva: Marja-Kristiina Mäkinen.

Mitä ihmiset sanoivat omasta lähiympäristöstään?

A&DO Labran työkirjassa hyvää lähiympäristöä pohditaan kysymällä: Minkälainen sinun lähiympäristösi on? Minkälaisessa talossa asut? Entä miten liikut kaupungissa? Missä kuljet? Minkälaisessa ympäristössä haluat elää tulevaisuudessa?

Oma lähiympäristö nähtiin hyvänä teemana lähestyä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta. Oma lähiympäristö Lahdessa, Tampereella, Oulussa, Rovaniemellä ja Vuosaaressa herätti paljon keskustelua myös aikuisten kesken. Joskus keskustelu oli ihastunutta, joskus äänestä kuului huolestuminen.

Oulu 29.4.2023

Todella hyviä kohtaamisia tullut päivän aikana! Kävijät ovat huolissaan kierrättämisestä ja uusista rakennusprojekteista kaupungissa.

Tampere 9.5.2022

Paikallinen pariskunta kävi keskustelemassa mm. Tampereen kaupungin keskusta-alueen ja myös Finlaysonin alueen muuttumisesta ja kehittämisestä. Oli kiinnostavaa kuulla alueella 70-luvulla työskennelleen kertomuksia töihin "oikaisemisesta" valtaviin puuvillapaalien säilytysalueen läpi jne...

Rovaniemi 26.9.2022

Yksi vierailijoista puhui lämpimästi puutaloista, joissa haluaisi itse asua, jos vaan voisi. Kertoi myös, että kun hän ja sisarukset olivat pieniä, veljet rakensivat upeita lumilinnoja. Oli saanut yhden myös syntymäpäivälahjaksi. Liittyi lumirakentamiseen (aiheena Rovaniemen paikallisessa kontissa).

Vuosaari 19.8.2023

Lähiympäristö puhuttaa. Ihmisillä on selvästi tarve päästä kertomaan omia ajatuksia, ehdotuksia ja mielipiteitä meneillä olevista rakennusprojekteista.

Vuosaari 29.8.2023

Luontoalueiden merkitys kaupunkiympäristössä vaikuttaa olevan tärkeää niin koululaisryhmien oppilaille kuin vuosaarelaisille aikuisille. (Tämän huomaan usein äänestystulosten kautta!)

Monet kävijät pitävät Vuosaaren luonnonläheisyydestä ja arvostavat luontoa täällä. Ihmiset muistelevat aluetta ja millaista täällä oli useampi vuosikymmen sitten. Muistot luonnonläheisestä alueesta korostuu.

Vuosaassa konttien ympäristö herätti keskustelua. Vuotalon vieriselle aukiolle jo aiemmin maalatun pelin ja konttien toisiinsa sopivaa leikkisää ilmettä ihasteltiin. Toisessa suunnassa nousevat kerrostalot taas herättivät kysymyksiä alueen rakennusprojekteista. Kuvat: Anni Koponen.

Minkälaista yleisöä tavoitettiin?

Tietoa ja innostumisen aiheita kaiken ikäisille kävijöille tarjonnut A&DO Labra -näyttelyn suurin kohderyhmä olivat lapset ja nuoret, joille oli omistettu avoinnaolon aamupäivät. Senioreille oli omaa ohjelmaa usein alkuiltapäivästä. Koululaisten lisäksi konteilla vieraili monenlaista väkeä. Iltapäivisin ja viikonloppuisin konteilla vieraili usein sen kaupunginosan asukkaita, missä Labra sijaitti. Paikalliset tapahtumat toivat yleisöä viikonloppuisin. Silloin myös ulkomaalaiset turistit vierailivat Labrassa.

Rovaniemi 17.9.2022

On ollut päivä täynnä hauskoja kohtaamisia! Aamun ensimmäisiä kävijöitä oli pari Itävallasta, joista vaimo oli alun perin Suomesta. Hän esitteli innoissaan miehelleen oman lapsuutensa tuulitakkia ja Jopoa. Myöhemmin mieleen jäi nainen, joka oli aiemmin käynyt ryhmän mukana ja halusi tutustua näyttelyyn rauhassa itsekseen.

Oulu 6.5.2023

Pikikevät-tapahtuma toi meille tosi paljon väkeä yli 100! Ihmiset oli iloisia ja aurinko paistoi. Oltais ehkä voitu sulkea vasta myöhemmin, sillä asiakkaita oli vielä sulkiessakin paikalla. Asiakkaat olivat todella innokkaita ja toivoivat lisää tällaista Ouluun. Tämä oli ylivoimaisesti paras päivä tähän mennessä!

Rovaniemi 28.8.2022

Loppupäivästä päästiin selittämään englanniksi sisältöä. Ranskankielisiä Kanadasta ja Ranskasta.

Rovaniemi 31.8.2022

Pop up -huilu ja klarinettikonsertti oli ihana! Oppaat nauttivat!

Verkoston rakentuminen

Muotoilun ammattilaisia kävi Oulussa Protolta ja Lahdessa LAB Muotoilu-instituutista. Arkkitehteja kävi Tampereella. Opettajat ja ryhmien vetäjät olivat opetusalan ammattilaisia, ohjaajia ja pedagogeja. Oulussa konteille pistäytyi hollantilainen museoalan ammattilainen, jolle kontteihin rakennettu kiertävä näyttely oli uusi ja kiehtova konsepti.

Rovaniemi 15.9.2022

Aamulla pärähti yliopistoryhmä Labraan. Olivat innostuneita ja kiinnostuneita. Käytiin paljon keskusteluja suunnittelusta, arkkitehtuurin sekä muotoilun rajapinnoista ja kunnallispolitiikan vaikutuksesta suunnitteluun Rovaniemellä. Tuntui, että opettaja sekä opiskelijat saivat Labrasta paljon, sillä keskustelu oli monipuolista ja virtaavaa.

Vuosaaren lokikirjaan merkittiin museo- ja kulttuurialan kävijöitä:

Näyttelyyn on käynyt tutustumassa:

- *HAM:in Helsinki Biennalen henkilöstöä yleisötyön puolelta*
- *Kulttuurin kummilapset -tuottajia*
- *Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon näyttelytiimit*
- *A&DO:n tiimin kollega Itävallasta*
- *DAMY ry eli Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon Ystävät*
- *Designmuseon henkilökuntaa*
- *Helsingin kaupungin henkilöstöä & Malmö stads kulturförvaltningin delegaatio*
- *Itäkeskuksen kirjaston henkilökuntaa*
- *Alvar Aalto säatiön yleisöyöntekijöitä*

Positiivisia palautteita

Palautetta mitattiin seinään kiinnitettävillä tarroilla. Päivittäin oli myös osallistava äänestys ”paikallisen kontin” suosikista. Näin esimerkiksi Lahdessa:

ÄÄNESTYS 17.9.2021

1. 44 Keisteri
2. 55 Kartano
3. 34 Pulkka-tuoli
4. 138 Rehome

Rovaniemi 24.8.2022

Välillä kaupunkisuunnittelu on kiinnostanut lapsia, välillä urheiluvälineet tai veistokset ovat tehneet niukan tasapelin.

Rovaniemi 3.9.2022 lauantai

Kylmyys jatkuu, mutta aamupäivällä kävi vieraita. Moni jatkoi matkaansa markkinoille. Eräs vierailija kiitteli ruotsinkielisten huomioimisesta, toinen oli tyytyväinen, että kangaspaloihin sai koskea, ne kuulemma kutsuivat koskemaan.

Oulu 11.5.2023

*“Kiitos ihan sikamukavasta tunnista!” sanoi 5.-luokkalainen oppilas
“Kerrankin ope valitsi meille kivan tunnin. Ei ollu tylsää.”*

Tampere 9.5.2022

Eräs pikkulapsi tuli äitinsä kanssa jo toista kertaa, koska eilen oli ollut niin mukava käynti! Äitinsä huikkasi, että taitavat tulla vielä monesti käymään, lapsi oli niin päihtänyt tähän!

Iloisen näyttelyvieraan äänestyspallo putoaa kohta oman suosikin kohdalle Lahdessa. Taustalla olevan palauteseinän ”Jee”-osiossa on hiukan enemmän tarroja kuin ”Blaah”-osiossa. Kuva: Marja-Kristiina Mäkinen

4. Viestintää ja vuorovaikutusta

4.1. Vuorovaikutus osana ”ado-metodia”

A&DO-hankkeessa kehitettiin uudenlaista yleisösuhdetta ja tutkittiin museon mahdollisia tapoja toimia museotilan ulkopuolella. Tätä pohdittiin yhdessä sekä kohdeyleisön että sidosryhmien, kuten oppimisen, suunnittelun ja museoalan ammattilaisten kanssa. Vuorovaikutus ja keskusteleminen erilaisten yleisöjen ja toimijoiden kanssa oli osa ”ado-metodia”. Se perustui arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatukselle ominaiseen empatiaan sekä aitoon ja arvostavaan dialogiin – eli kyselemiseen, kuuntelemiseen ja kuullun hyödyntämiseen tavalla, jossa kuunteleminen on tasa-arvoista ja kannustavaa. Keskustelu hankkeen kaikissa toimintamuodoissa oli sen hankkeen arvojen mukaista: avointa, vastaanottavaista ja empaattista. Hankkeen aikana toteutettiin erilaisia keskustelumuotoja strukturoiduista tilaisuuksista vapaaseen jutusteluun kahvikupposen äärellä. Keskustelutilaisuuksien ja muun yhteistoiminnan fasilitointi – eli yhteistyön edellytysten luominen, niiden suunnittelu ja toteutus – olikin yksi A&DO:n ydintiimin vahvuuksista.

LAITETAANKO TÄMÄ TÄHÄN TYHJÄÄN KOHTAAN? Kuva: xx

A&DO Labran pääkohdeyleisö olivat lapset ja nuoret. Sen lisäksi Labran konteissa keskusteluoppaat olivat vuorovaikutuksessa kaiken ikäisen yleisön kanssa. Sijainti kaupunkitilassa toi uusia ajatuksia museon näyttelyvieraista – keitä kaikkia museossa voisi piipahtaakaan. Seminaarien kohderyhmää taas olivat koulutuksen ja kasvatuksen ammattilaiset, kuten opettajat ja ohjaajat, arkkitehtuurin ja muotoilun toimijat ja tekijät, museopedagogit sekä osallistavan suunnittelun toimijat. Erityisesti muissa maissa toimivien arkkitehtuuri- ja muotoilumuseoiden pedagogien kokemukset toivat uusia näkökulmia keskusteluun.

Maailmanlaajuinen COVID 19 -pandemia toi sattumalta oman haasteensa hankkeen ensimmäisiin suunnittelu- ja toteutusvuosiin. Se esti A&DO Labran konttien avaamisen Tampereella vuoden 2021 keväällä, mutta ei estänyt kuitenkaan vuorovaikutusta eikä oppimista. Uudet oppimisviestinnän muodot, kuten etätyöpajat, webinaarit ja ado.fi-sivuston kaikkialla saavutettavat materiaalit, omaksuttiin nopeasti käyttöön. Oli tärkeää, että poikkeusaikana yhteys toisiin ihmisiin säilyi, totesi Lontoon Design Museum Head of Learning Fiona MacDonald ensimmäisessä, 3.2.2021 Zoomin välityksellä pidetyssä A&DO Seminaarissa:

Thank you to everyone who tuned into the seminar. I can't say how much it means during a lockdown to realize that there is a whole network of people in the world with similar values, and who are trying to make similar things happen. There is this whole network, not necessarily a huge network but one with a wide global reach, of people who are doing extremely fascinating work in giving the next generation a voice. Each country is quite different, but there are also many similarities between their overreaching aims and values. And it is incredibly heartening to know that this is happening.

Tärkein keskustelufoorumi oli A&DO Seminaari. Sen lisäksi A&DO osallistui yhteiskunnalliseen keskusteluun myös muiden toimijoiden järjestämässä tilaisuuksissa oppimisen, lähiympäristön ja kestävän kehityksen näkökulmista. Hankkeessa käytettiin sekä suullisia että kirjallisia puheenvuoroja. Tilaisuuksista ja keskustelun avauksista tiedotettiin ja raportoitiin ado.fi-sivustolla.

4.2. A&DO Seminaarit

Arja-Liisa Kaasisen vastuualueena hankkeessa oli valtakunnallisten arkkitehtuuri- ja muotoiluoppimisen A&DO Seminaarien konseptointi ja tuottaminen. Konseptointia tehtiin yhteissuunnittelun menetelmällä työpajoissa ja yhteistyökumppaneiden ArchInfon, SuoMu ry:n, Arkin ja Ornamon sekä museo- ja oppimisen alan ammattilaisten kanssa keskustellen. Niiden fasilitointiin osallistuivat kaikki ydintiimin jäsenet. Pilottiseminaari pidettiin webinaarina 3.2.2021. Muut seminaarit järjestettiin vuosien 2021, 2022 ja 2023 syksyllä kolmessa eri kaupungissa, jossa A&DO Labra oli vieraillut.

Seminaareissa perehdyttiin laaja-alaisesti siihen, miten arkkitehtuuria ja muotoilua voi lähestyä luovan kriittisesti. Seminaarien työskentelyyn sisältyi kaikille osanottajille yhteisiä työpajoja.

Kaikkien neljän A&DO Seminaarin osallistujat olivat arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen parissa työskenteleviä ammattilaisia, kuten opettajia, ohjaajia, eri oppilaitosten edustajia ja erilaisia arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen toimijoita ympäri Suomea. Jokaiseen seminaariin saatiin lisäksi keynote-puhe ja keskustelunavauksia ulkomaisilta yhteistyökumppaneilta ja kansainvälisistä kollegamuseoista. Seminaarikeskusteluilla oli suuri merkitys A&DO:n hanketyöryhmälle uudenlaisen yleisötyön kehittämisen kannalta, sillä niissä seurattiin Labran matkaa ja hankkeen muutakin etenemistä. Keskusteluissa saatiin palautetta toimintamuodoista ja ideoita niiden kehittämiseksi. Seminaarien on tarkoitus jatkaa A&DO-hankkeen jälkeenkkin.

2021

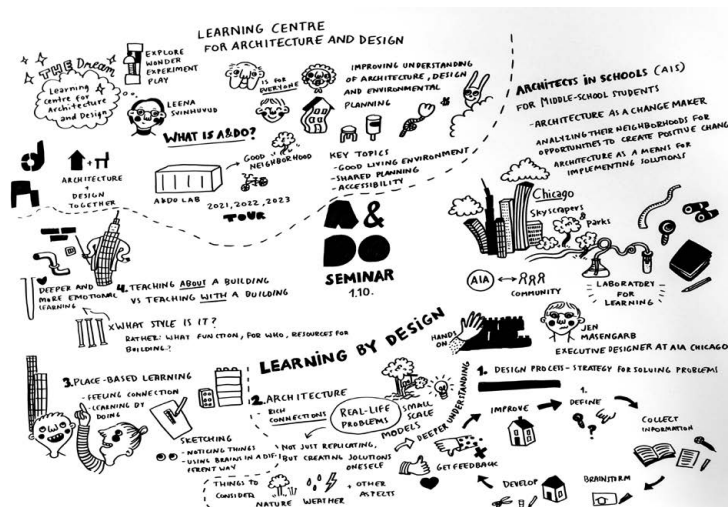
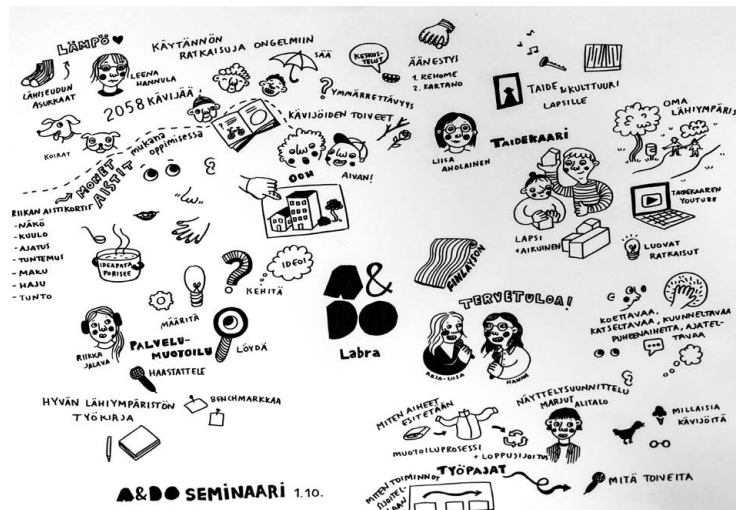
3.2.2021 A&DO Seminar: Architecture and Design Learning

Ensimmäinen seminaari oli osa vuoden 2021 Arkkitehtuurin ja muotoilun päivien tapahtumasarjaa. Englanninkielinen seminaari toteutettiin etänä Zoomin välityksellä. Sen keynote-puhujat olivat pedagogi Fiona MacDonald ja arkkitehti Matthew Springett. He kertoivat palkitusta työstään lontoolaisen arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen parissa MATT+FIONA-työparina. MATT+FIONA:n järjestämissä hankkeissa lapset ja nuoret pohtivat omien suunnittelu- ja rakennusprojektiensa kautta, kuinka rakennettua ympäristöä voi kehittää paremmaksi.

1.10.2021 Tampereella järjestetyn seminaarin aiheena oli A&DO Labran yhteissuunnittelun prosessit. Osallistujia oli paikalla 40, striimissä 32 ja YouTubessa 169.

Oman näkökulmansa teemaan toi seminaarin keynote-puhujan, arkkitehti Jen Masengarbin alustus nimeltään Architecture and the city: a learning laboratory for young people. Masengarbin näkemysten taustalla on hänen yli 20 vuoden kokemuksensa Chicagon arkkitehtuurikeskuksessa (CAC), Tanskan arkkitehtuurikeskuksessa (DAC) ja Yhdysvaltain arkkitehtiliitossa (AIA). Seminaarin suomalaiset puhujat kertoivat muun muassa A&DO Labran opetusmateriaaleista ja Labran Lahden vierailun kokemuksista, SuoMury:n lukiolaisille suunnatusta MuTu-materiaalista sekä Arkkitehtuurimuseon 16–20-vuotiaille suunnatuista Fill This Space -arkkitehtuurin kesäkoulujen sisältöjen kehittämisestä yhteissuunnittelun menetelmin.

Puhujat olivat Tampereen Taidekaaren museolehtori Liisa Aholainen; A&DO Labran näyttelyarkkitehti Marjut Alitalo; A&DO Labran opas, museopedagogi Leena Hannula; A&DO Labran opetusmateriaalien palvelumuotoilusta vastannut Riikka Jalava; Arkkitehtuurimuseon yleisötyövastaava Jemina Lindholm; SuoMury:n edustaja, muotoilija Anna Kokki sekä A&DO-hankkeesta hankejohtaja Leena Svinhufvud.

Tampereella keskusteltiin 1.10.2021 hankkeen siihen astisista kokemuksista. Hankkeen kuvittaja Hanna Kutvonen teki seminaarista liveinä kuvallisia muistiinpanoja. Kuvat: Kalle Raittiala.

2022

11.11.2022 Kohti vaikuttavaa oppimista – muutoksen tekijät -seminaari järjestettiin Rovaniemellä Kulttuuritalo Korundissa. Osallistujia oli paikalla 46, striimissä noin 100.

Puhujat olivat Rovaniemen taidemuseon johtaja Riitta Kuusikko, Rovaniemen kaupungin arkkitehti Sipi Hintsanen, vanhempi yliopistolehtori Tiina Pusa Aalto-yliopistosta, muotoilun professori Tuuli Mattelmäki Aalto-yliopistosta sekä kuvataidekasvatuksen professori Timo Jokela Lapin yliopistosta ja Leena Svinhufvud A&DO-hankeesta. Seminaarin keynote-puhuja oli Victoria and Albert -museon kansallisten ohjelmien ja Young V&A oppimisen johtaja Helen Charman. Rovaniemen kaupungin palvelualuepäällikkö Merja Tervon päätössanojen jälkeen seurasi Rovaniemen taidemuseon tiloihin järjestetty työpajaosuus.

2023

1.11.2023 Tekijä, kokija, oppija – museot uutta yleisösuhdetta rakentamassa -seminaari järjestettiin Helsingin Vuosaaressa Kulttuurikeskus Vuotalon Vuosalissa. Osallistujia oli paikalla 68, striimissä 113.

A&DO:n päätösseminaarissa kysyttiin miten kulttuurilla ja taiteella voidaan vahvistaa yksilön osallisuutta omassa ympäristössään ja millaisen roolin museot voivat ottaa osallisuustyössä. Seminaarin järjestelyissä oli yhteistyökumppanina 10-vuotisjuhlaansa viettänyt Suomen muotoilukasvatusseura, SuoMu ry. Seminaarin ensimmäisen osan teemana oli yhteiskehittäminen. Arja-Liisa Kaasinen fasilitoimassa paneelissa pohdittiin, miten hyvä lähiympäristö rakentuu Vuosaaressa. Helsingin suurimman kaupunginosan, eli 40 000 asukkaan Vuosaaren, keskustan kehittämisestä olivat keskustelemassa Vuotalon johtaja Tuuli Tokkola, Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan arkkitehti Petri Leppälä ja sekä kaupunkimuotoilija ja taiteilija Päivi Raivio.

Paneelikeskustelu Vuosaaren päätösseminaarissa. Kuvassa vasemmalta Hanna Kapanen, Arja-Liisa Kaasinen, Päivi Raivio, Petri Leppälä ja Tuuli Tokkola. Kuva: Anni Koponen.

Iltapäivän puheenaiheena oli museoiden rooli osallisuustyössä. Kansainvälistä näkökulmaa siihen millaisia keinoja museoilla on kohdata ja palvella yhteisöjä omien seinensä ulkopuolella toivat V&A Dundeen Head of Learning Joanna Mawdsley sekä Lead Curator / Learning and Interpretation Keri Ryan M+ -museosta Hong Kongista.

Mawdsley kertoi kuinka nyt viisi vuotta toiminut V&A-museon Skotlannissa sijaitseva filiaali V&A Dundee aloitti työnsä. Museorakennuksen, näyttelyiden ja esiteltävän esineistön vielä puuttuessa oli museon keksittävä uusia yleisötyön toimintamutoteja ja keinoja myös tavoittaa yleisöä. Ratkaisuksi löytyi 75 paikkakunnalla kiertänyt näyttelybussi, joka on inspiroinut A&DO Labraakin.

Joanna Mawdsley kertoi V&A Dundeen yleisötyöstä. Kuva: Anni Koponen.

Keri Ryan kertoi etäyhteydellä vuonna 2021 rakennetun M+ -museon yleisötyöstä. Kuva: Tuija Vertainen.

Iltapäivän osuudessa Suomen Kulttuurirahaston toimitusjohtaja Susanna Pettersson puhui Museovisio-rahoituksen edustajana museoiden uusista tehtävistä ja yleisöistä. Iltapäivällä kuultiin myös A&DO:n kanssa samaan aikaan Museovisio-apurahan turvin tehtyjen hankkeiden edustajia. Espoossa sijaitsevan Museo Leikin museonjohtaja Johanna Rassi ja Punkaharjulla sijaitsevan Suomen metsämuseo Luston kanssa yhteistyötä tekevä väitöskirjatutkija Anna Talasniemi kertoivat minkälaisia toimintatapoja Museovisio-rahoitus on mahdollistanut heidän edustamissaan museoissa sekä mitä A&DO-hanke on antanut heille. Seminaarin luovan työpajaosuuden veti A&DO-hankkeen yhteistyökumppani Suomen muotoilukasvatusseura ry.

Seminaarin lopussa oli SuoMun järjestämä työpajaosuus. Kuva: Anni Koponen.

4.3. Muut keskustelu- ja vuorovaikutustilaisuudet

Seminaarien lisäksi A&DO osallistui hankekautensa aikana lukuisiin keskusteluihin kutsutuilla puheenvuoroilla sekä monien tilaisuuksien järjestäjänä tai moderoina. Vuosina 2020–2023 pidettiin useita pedagogisia tapahtumia, yhteiskehittämistyöpajoja ja paneelikeskusteluja sekä yhteistyökumppaneitten kanssa toteutettuja keskustelutilaisuuksia.

11.9.2020 MiniJam @HDW Helsinki Design Weekin yhteydessä A&DO:n Mini Jam -tapahtumassa Helsinki Design Weekillä 11.9.2020 ideoitiin Labraa. Designmuseolla järjestetyn tapahtuman kansainvälisten puhujien, V&A Dundeen Joanna Mawdsleyn ja Service Design in Education -verkoston Katie Murrien puheenvuorot kuultiin videon välityksellä. Tilaisuudessa puhuivat myös Helsingin designjohtaja Hanna Harris, arkkitehti Kasmir Jolma ja muotoilija Linda Valli. Tämän lisäksi tapahtumassa järjestettiin kolme arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen menetelmiä hyödyntävää työpajaa. Niissä syntyneitä ideoita käytettiin A&DO Labran näyttelyesineiden esillepanossa ja niihin liittyvissä toiminnallisissa tehtävissä.

7.10.2020 A&DO@TADweek Tampereella

A&DO osallistui Tampereen TAD Weekille järjestämällä 7.10.2020 striimatun paneelikeskustelun. Paneelin aiheena oli paras mahdollinen arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisympäristö. Keskustelua hyödynnettiin A&DO Labran konseptin suunnittelussa. Arja-Liisa Kaasisen moderoinassa keskustelussa olivat mukana arkkitehti Kasmir Jolma, Tampereen Taidekaaren museolehtori Liisa Aholainen, Urbaani Tampere ry:n edustaja Juha Joki ja Leena Svinhufvud. A&DO:n oppimisen pisteellä tamperelaisia pyydettiin vinkkaamaan kiinnostavia paikallisia muotoilu- ja arkkitehtuuri-ilmiöitä. Niistä valittiin sisältöjä A&DO Labran paikalliseen konttiin.

Keväällä 2021 käynnistyi Helsingin kaupungin aloitteesta A&DO:n sisällöistä ammentava täydennyskoulutus Tutkimusmatka tulevaisuuksiin – työkaluja peruskoulun opettajille tulevaisuuden käsittelemiseen ja luomiseen yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Syksyllä 2022 koulutusta pilotoitiin Helsingin peruskoulun opettajille täydennyskoulutuksena, jonka lähipäivät järjestettiin Designmuseossa 22.9., 29.9. ja 1.11.2021 yhteistyössä Lasten ja nuorten säätien Tulevaisuuskoulun ja Helsingin kaupungin kanssa. Koulutuksen suunnittelivat ja toteuttivat Designmuseon museolehtori Hanna Kapanen ja Arkkitehtuurimuseon yleisötyövastaava Jemina Vainikka Lindholm.

A&DO-tulevaisuusperintöverstas 17.11.2021 ja 15.2.2022

A&DO toteutti yhteistyössä Dynamo-hankkeen kanssa tulevaisuusperintöverstaan 17.11.2021 Designmuseossa. DYNAMO-hanke eli Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas ekologisen jälleenrakentamisen työkaluiksi, on Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen dosentti Katriina Siivosen johtama hanke, jossa ovat mukana Suomen Metsämuseo Lusto ja Itä-Suomen yliopiston metsätieteet. Sitran Sivistys+ -projektin osahankkeena se tähtää kulttuurin tavoitteelliseen muuntautumiseen kohti kestävää tulevaisuutta.

Tapahtumassa tutustuttiin tulevaisuusperinnön käsitteeseen ja tulevaisuusajatteluun. Verstaassa keskusteltiin pienryhmissä, kuultiin asiantuntijapuheenvuoroja sekä tutustuttiin A&DO Labran näyttelyyn. Verstaas antoi mahdollisuuden pohtia omaa tulevaisuussuhdetta yhdessä muiden kanssa. Helmikuussa 2022 järjestettiin toinen A&DO Tulevaisuusperintöverstas Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry:n etäjäsenillan yhteydessä.

2022 A&DO oli mukana Suomen kulttuurirahaston Taidetestaajat-hankkeen etätoteutuksissa Zoom- ja Miro-alustoilla. Hankkeeseen rekrytoitiin työpajaohjaaja ja A&DO-aineistoa täydennettiin Taidetestaajia varten kolmella esittelyvideolla. Etätyöpajoja järjestettiin huhti-toukokuussa 15 kpl, joulukuussa 2 kpl Rovaniemen kouluille ja keväällä 2023 10 kpl Oulun kouluille.

Muutoksen tekijät – Ympäristömyönteisen ajattelun työpajasarja
28.5.2022–13.8.2022

A&DO kutsui kesäkaudella 2022 perheitä, lapsia ja nuoria käsittelemään ympäristötunteita arkkitehtuurin ja muotoilun keinoin. Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon kesäpihan paviljongissa pidettiin non-stop-työpajoja, joiden teemoina olivat kestävä elämäntapa, kaupunkiluonto ja hyvä lähiympäristö. Yli 5-vuotiaille suunnattujen työpajojen materiaalina oli savi. Työpajat mahdollisti Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon Ystävät DAMY ry.

ArkMuoto 2023 -keskustelu: Arkkitehtuuri- ja muotoilu tulevaisuuden kansalaistaitona

3.2.2023. A&DO:n tuottama paneelikeskustelu oli osa Arkkitehtuurin ja muotoilun päivien päätapahtumasarjaa Helsingin kaupungintalolla. Keskustelun puheenaiheita olivat: Kuka vastaa siitä, että arkkitehtuurin ja muotoilun sisällöt säilyvät vahvasti kansallisessa opetussuunnitelmassa? Miten toteutamme arkkitehtuuri- ja muotoiluoppimista valtakunnallisesti? Mikä on suunnitteluammattilaisten rooli? Mikä on yritysten ja tuotantotalouden rooli? Miten varmistamme toiminnan jatkuvan oppimisen näkökulmasta? Keskustelua seurasi paikan päällä 35 henkilöä ja 207 Helsinki-kanavalla. Paneelissa keskustelivat paneelin juontajan Virva Haltsosen (Pentagon Designin Lead Strategist, Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon ystävät DAMY ry:n varapuheenjohtaja) lisäksi arkkitehti, yrittäjä ja poliitikko Anders Adlercreutz; Arabian muotoilupainotteisen peruskoulun rehtori Mari Suokas-Laaksonen; Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkin rehtori, arkkitehti Jaana Räsänen sekä opetushallituksen edustaja opetusneuvos Mikko Hartikainen.

Vielä muita tilaisuuksia, joissa A&DO on ollut esillä ja mukana vuosina 2021–2022.

Suomenkielisiä

- 24.3.2021 Tampereen Taidekaaren webinaari
- 17.8.2021 Tehdes – Arkkitehtuuri ja muotoilukasvatuksen webinaari
- 24.8.2021 Lahden kulttuuriohjelman webinaari
- 3.11.2021 Helsinki Education Week
- 9.11.2021 Helsingin seudun tekstiiliopettajien tapahtuma
- 16.11.2021 Valtakunnallinen Lastenkulttuurifoorumi, Lahti
- 11.5.2022 AD-museo & Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkin oppilaat

Kansainvälisiä

- 11.9.2020 DesignLab Mini Jam (hybridi), yhteistyössä Service Design in Education -verkosto ja Service Design Academy (Dundee)
- 3.2.2021 A&DO Architecture and Design Learning -webinaari, Arkkitehtuurin ja muotoilun päivän ohjelmaa
- 17.9.2021 Virtual Panel: Architecture and Design Learning on Both Sides of the Atlantic. Suomen Yhdysvaltain pääkonsulaatti (New York) ja Scandinavia House (New York) sekä Archinfo ja A&DO
- 24.9.2021 Suomalais-venäläinen kulttuurifoorumi 2021
- 5.6.2021 Towards a Bauhaus School Europe: Workshops for the Whole Earth Agent Talks
- 30.8.2022 Museo luovan ja kriittisen ajattelun oppimisympäristönä. Creative School & Museoliitto
- 23.9.2022 Saksalais-suomalainen keskustelu, Das Forum Inklusive Kultur Deutschland – Finnland (online)

4.4. Kirjallista viestintää

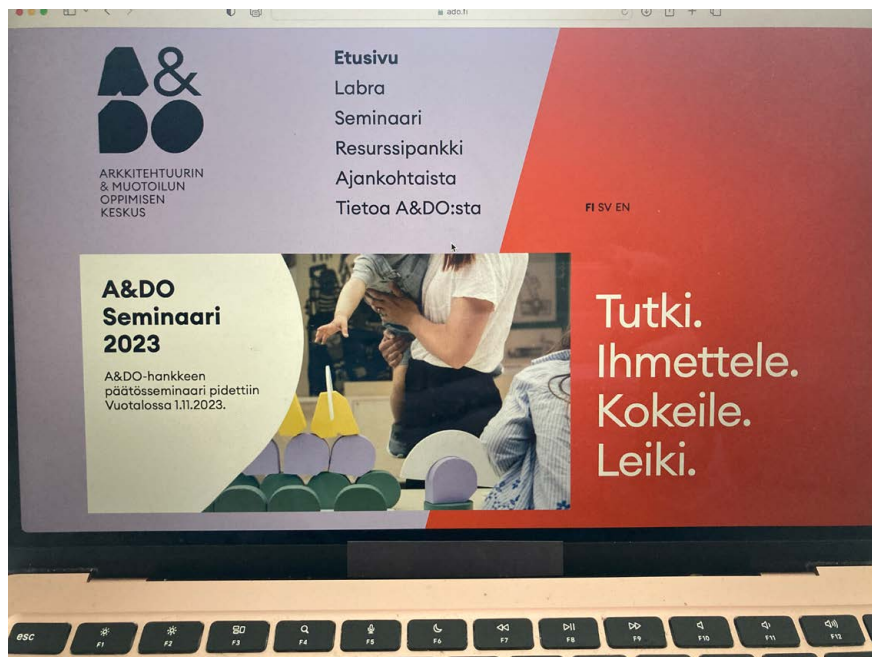
Hankkeen kolmas toimintamuoto ado.fi-verkkopalvelu tuki osaltaan valtakunnallisen verkoston rakentumista. Kouluopetuksen ammattilaisille ja alan muille toimijoille suunnattu avoin sivusto tiedotti aktiivisesti kolmen vuoden ajan A&DO:n tapahtumista ja Labran liikkeistä. Tapahtumista informoitiin myös A&DO:n Twitter-tilillä ja Facebookissa. YouTube-tiliä käytettiin videoiden julkaisualustana ja tapahtumastriimauksissa FB:n ja Instagramin ohella. Ado.fi-sivustolla julkaistiin uutisia ja tiedotteita sekä keskustelutilaisuuksien ja seminaarien yhteenvetoja ja tallenteita. Sivustolta löytyy myös runsaasti muuta kirjallista materiaalia matalan kynnyksen menetelmäoppaista tieteellisiin artikkeleihin.

Kaikkien saatavilla olevan palvelun sivuille on tuotettu arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen aineistoja, kuten opettajien toivomia opetusmateriaalipaketteja. Verkkosivujen kautta ladattava materiaali on esimerkiksi kiertonäyttelyä täydentävä *A&DO Labra – Hyvän lähiympäristön*

työkirja ja siihen liittyvät aistikortit. Ne ovat palvelumuotoilija Riikka Jalavan ideoimia ja toteuttamia. Työkirjan opetuksellisen sisällön suunnittelivat Designmuseon museolehtori Hanna Kapanen, Riikka Jalava ja Labran konseptoinut Marjut Alitalo. Sen piirroskuvitus on Hanna Kutvosen käsialaa. Kuvituksessa on käytetty myös Mari Kallionpään valokuvia ja Riikka Jalavan suunnittelema symboleita. Työkirjan graafinen ilme perustui Dog Designin luomaan A&DO-ilmeeseen.

Ado.fi-sivuston resurssipankkiin on koottu opetusmateriaaleja, joita voi käyttää luokassa, muussa oppimistilanteessa tai itsenäisesti. Materiaalit on järjestetty kohderyhmittäin sekä sen mukaan, kuinka paljon ne vievät aikaa ja minkälaista haastetta ne tarjoavat. Resurssipankissa on myös yhteistyökumppaneitten tuottamia oppaita ja aineistoja, kuten Kehittämiskeskus Opinkirjon oppaat Matka palvelumuotoiluun – opas opettajalle, *Muotoilupakki ja Muotoiloo! opettajan opas muotoilukasvatukseen*. Loppuvuonna 2021 julkaistu resurssipankki sisälsi tuon vuoden lokakuussa 22 toimijaa ja saman verran jaettuja opetusmateriaaleja. Vuoden 2022 alussa käynnistyi Kuukauden ilmiöiden esittely. Ne ovat alan toimijoiden kirjoittamia tekstejä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen soveltamisesta.

Elina Kesäniemen yhdessä A&DO:n ydintiimin kanssa konseptoima ado.fi-verkkopalvelu on edelleen käytössä.

Kaikille avoin verkkopalvelu ado.fi sisältää muun muassa kattavan resurssipankin. Kuva: Tuija Vertainen.

5. Tulokset ja tulevaisuus

5.1. Ilmassa on suuren oppimisen juhlan tuntua...

Helsingin Vuosaaressa sijaitsevan Vuotalon salissa on jännittynyt, mutta iloinen tunnelma. On marraskuun 1. päivä vuonna 2023, ja A&DO – Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus -kehittämishankkeen päätösseminaari juuri alkamassa. Koolla on ystäviä ja yhteistyökumppaneita eri puolelta Suomea. He ovat A&DO Labran oppilasvierailuja järjestäneitä opettajia sekä sidosryhmien ja yhteistyöyhdistysten kuten SuoMu ry:n edustajia. Arkkitehtuurimuseon johtaja Carina Jaatinen sekä AD-museohankkeen johtaja Kaarina Gould ovat mukana, kuten Suomen Kulttuurirahaston toimitusjohtaja Susanna Pettersson ja suomalaisten Museovisio-kollegamuseoitte, Museo Leikin ja Suomen Metsämuseo Luston, edustajatkin. Seminaarin puhujien esitysten tekniikkaa valmistellaan. Myös hanketta inspiroineen kollegamuseon M+ etäyhteys Hong Kongiin on testattu.

A&DO-hankkeen ydintiimi eli Designmuseon Leena Svinhufvud ja Hanna Kapanen sekä Arkkitehtuurimuseon Arja-Liisa Kaasinen tekevät viimeisiä järjestelyjä ja tervehtivät seminaariyleisöä. Pian kaikki on valmista. A&DO-hankkeen vetäjä Leena Svinhufvud nousee lavalle, toivottaa yleisön lämpimästi tervetulleeksi ja vie kuulijat neljä vuotta kestäneelle matkalle. Näihin vuosiin sisältyvät prosessina edenneen hankkeen huolellinen suunnittelu- ja konseptointivaihe, sitä seurannut kokeilu- ja testausvaihe A&DO Labran osallistavan näyttelyn kolmen vuoden kiertueella ja sen jälkeinen kokemusten ja tulosten arviointivaihe.

Vuosien 2020–2023 aikana tapahtui lähes 10 000 kohtaamista Labran oppaitten ja yleisön välillä, ja samalla toteutettiin yhteensä neljä A&DO Seminaaria, lukuisia yhteissuunnittelutyöpajoja ja keskusteluja sekä useita yliopistollisia tutkimuksia. Näinä vuosina myös ylläpidettiin jatkuvasti kansainvälistä vuorovaikutusta, vahvistettiin maanlaajuista ammattilaisverkostoa ja kehitettiin verkkopalvelu ado.fi. Kaiken tarkoituksena oli museoiden arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen sekä museoiden yleisötyön kehittäminen ja uusien yleisöjen tavoittaminen. Hankkeella oli myös Arkkitehtuuri- ja Designmuseon yhdistymiseen tähtäävään laajempaan hankkeeseen liittyviä tavoitteita.

Nyt kaikki tämä tiivistyy. Tekijät, kokijat, oppijat -seminaarin aluksi Leena Svinhufvud kiteyttää hankkeen keskeisen tuloksen. Se on A&DO-hankkeen toteuttamisen aikana kehittynyt uusi, konkreettinen tapa toimia ja tehdä yleisötyötä. Verkostomaisen yhteisöjen kanssa toimimisen ja paikallisiin toimijoihin liittymisen merkitys on oivallettu A&DO:ssa pysyvästi. Oppimista tutkivan museopedagogisen hankkeen tuloksena oli siis merkittävä oppimisprosessi – myös tekijöilleen.

5.2. Saavutettiin tavoitteet?

Hankkeen alussa ajateltiin, että se tulee vuosien varrella syventämään kokemusta muotoilusta ja rakennetusta ympäristöstä, vahvistamaan yleisösuhdetta, laajentamaan merkittävästi museoiden kävijä- ja käyttäjäkuntaa ja vaikuttavuutta, kehittämään museopedagogiikkaa ja saattamaan eri toimijoita yhteen. Näiden lisäksi tavoitteena oli tuoda tietoa, osaamista ja suunnitteluajattelun työkaluja kaikkien saataville.

Hankkeen taustalla oli vuonna 2019 julkaistu Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon konsepti, joka asetti myös osaltaan tavoitteita. Sen mukaan: *”Arkkitehtuurin ja muotoilun lukutaito on avaintaito, joka auttaa meitä ymmärtämään paremmin elinympäristöämme ja lisää kiinnostusta vaikuttaa sen tulevaisuuteen. Jotta oivallukset johtaisivat toimintaan, etsii museo keinoja lisätä muotoiluajattelun ja työkalujen käyttöä mahdollisimman monen ihmisen elämässä, myös siellä mistä museoon on pitkä matka tai missä viralliset vaikuttamiskanavat eivät kiinnosta. Hankkeet ja kokeilut esimerkiksi yliopistojen, yritysten ja koti- ja ulkomaisten kumppanien kanssa ovat välineitä tähän.”*

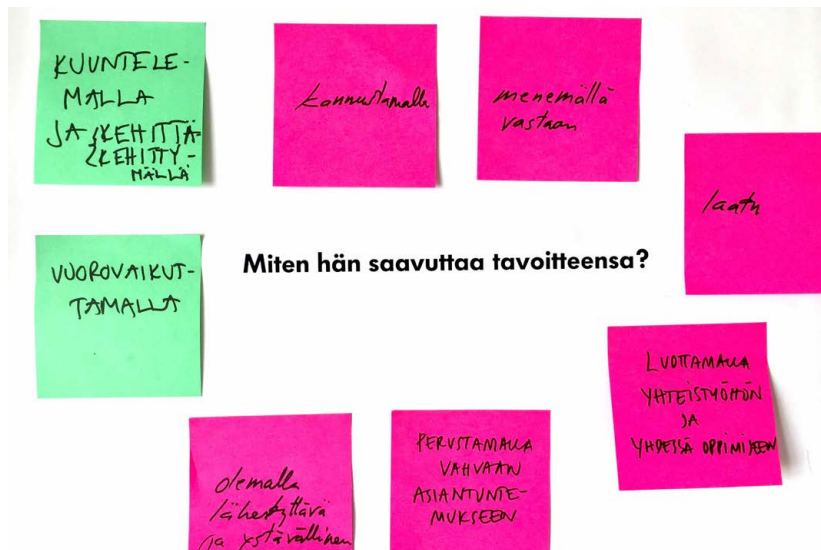
Hyvin laajat tavoitteet ja keinot niihin pääsemiseksi tiivistettiin taustatutkimuksen avulla selkeiksi toimintamuodoiksi. A&DO-hankkeessa kuunneltiin Virve Boeschin vuonna 2020 tekemän selvityksen osoittamia kentän tarpeita. Niiden pohjalta lähdettiin kehittämään suunnittelualojen omalla metodiikalla kolmea toimintamuotoa. Pedagogisen näyttelyn, verkkopalvelun sekä vuosittaisten seminaarien konseptit kehitettiin yhteissuunnittelun menetelmillä. Konsepteja ja niiden toteutuksia kokeiltiin ja testattiin seuraavien vuosien ajan. Vuosaaren kiertueensa päättänyt A&DO Labra oli osoittautunut toimivaksi ja innostavaksi oppimisympäristöksi. Sen tekniikkaa oli jatkokehitetty tarpeiden mukaan koko kierroksen ajan. Liikkuessaan viidessä kaupungissa A&DO-hanke onnistui tukemaan eri puolilla Suomea jo tehtyä arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta sekä perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmia kuuntelemalla paikallisia toimijoita. A&DO Labra innosti myös konteilla vuorovaikutuksen asiantuntijoina toimineet oppaat, arkkitehtuurin ja muotoilun kanssaihmetelijät jatkamaan aiheen parissa. Esimerkiksi Lahdessa Labran oppaana työskennellyt lines Kuusisto konseptoi muotoilijan opinnäytetyössään senioreille suunnattavia palveluita. A&DO-hanke onnistui kehittämään valtakunnallista ammatillista verkostoa myös verkkopalvelu ado.fi:n avulla. Suunnitteluvaiheessa ja toimintamuotoja testatessa kolmen vuoden aikana kiteytyi myös A&DO-hankkeessa toteutettu oma toimintatapa, ”ado-metodi”.

Vuosittaisissa A&DO Seminaareissa seurattiin hankkeen etenemistä ja sitä, kuinka kerättyä palautta oli käytetty hankkeen kehittämisessä. Vuosaaren päätösseminaarissa nähtiin hankkeelle asetettujen tavoitteiden tulleen saavutetuiksi. Tuloksina olivat museoiden uusien yhteiskunnallisten tehtävien toteuttaminen hankkeen osalta, valtakunnallisen näkymän kasvattaminen, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyöverkoston vahvistaminen, verkostomaisen toimintatavan kehittäminen ja paikallisiin toimijoihin liittyminen, sekä niin

arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kuin yleensä museopedagogiikan menetelmällisten toimintatapojen kehittäminen – toisin sanoen monella tavalla uudistunut tapa tehdä museotyötä. Sen lisäksi hankkeen kautta Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toimijuus vahvistui yleisöjen ja oppimisen asiantuntijana.

Laaja-alaisen, ja useita alaprojekteja sisältäneen hankkeen toteutuminen oli vaatinut suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja määrätietoista työtä ja monia ihmisiä sitä tekemään. Hankkeen eri osa-alueiden parissa ydintiimin rinnalla työskenteli museoiden muuta henkilökuntaa yleisötyö-, kokoelma-, näyttely- ja viestintätiimeistä sekä työ-, ohjaus- ja sidosryhmien jäseniä ja lukuisia yhteistyökumppaneita. Hankkeen onnistuminen kokonaisuudessaan onkin tämän laajan yhteistyön ansiota.

Ydintiimi ohjasi yhteistyötä ja kannatteli hanketta museopedagogisella ajattelullaan ja asiantuntemukseen perustuvalla yleisötyöosaamisellaan. Sen lisäksi tehtävälliställä oli paljon viestintää, suunnittelua, aikatauluttamista, budjetoimintia, rekrytoimintia, matkustamista, tuottamista, järjestämistä, välineiden hankkimista, kouluttamista, esittelemistä, fasilitoimintia ja yhteistyökumppaneiden kohtaamista. Onnistuneeseen lopputulokseen päästiin kaikkea tekemistä ohjanneilla periaatteilla, jotka oli yhteisesti sovittu jo hankkeen alussa. Ne oli kirjattu post-it -lapuille vuonna 2020 hankkeen ensimmäisessä suunnittelutyöpajassa.

Kuva: Dog Design.

5.3. Museot uutta yleisösuhdetta rakentamassa

Päätösseminaarin avauspuheenvuorossaan Leena Svinhufvud palautti mieliin, että A&DO:lle olennaista oli kyseleminen. Hankkeen kannalta kattavin kysymys oli: ”Miten voimme palvella yhteiskunnassa?” Museon uuden yleisösuhteen rakentaminen – joka oli yksi hankkeen laajoista tavoitteista – osoittautui mahdollisuudeksi toimia yhteiskunnallisesti myös tulevaisuudessa. Labra tavoitti Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon näkökulmasta paljon uutta yleisöä jo maantieteellisesti. Näyttelyvieraitten joukossa oli myös yleisöryhmiä, jotka käyvät museoissa harvakseltaan, mutta innostuivat vierailemaan Labrassa usein.

Jotkut kävijät Lahdessa ja Vuosaarissa ottivat kontit omikseen ja suuntasivat kävelyretkensä niitä kohti päivittäin. Konteissa syntyi kuukauden ajan kohtaamisia, pieniä yhteisöjä ja niiden mukana osallisuuden ja johonkin kuulumisen tunne. Konteilla nähtiin, että museoiden yleisötyö ja museopedagoginen toiminta voi vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta esimerkiksi omaan koululuokkaan, vuosaarelaisiin tai suomalaisen muotoilun ystäviin. Tämä tapahtui luontevasti koululuokkien ja senioreitten vieraillessa A&DO Labralla. Esimerkiksi perjantai 9.9. oli Rovaniemellä mukava päivä. Oli tavattu belgialaisia turisteja sekä *vanhempia ihmisiä keskustelemassa asioista kuten vanhat vaatteet, luutun soitto ja hyvä lähiympäristö*. Niissä hetkissä toteutui konkreettisesti uuden museoajattelun mukainen museoiden aktiivinen rooli hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun vahvistamisessa (Mattila, 2018).

Yhteisöjen kohtaaminen, tukeminen ja rakentaminenkin on tullut osaksi museoiden uusia yhteiskunnallisia tehtäviä myös kansainvälisesti. A&DO-hanketta inspiroineet kollegamuseot V&A Dundee Skotlannissa ja M+ Hong Kongissa ovat menestyksekkäästi rakentaneet ja tukeneet yhteisöjä. A&DO:n päätösseminaarissa V&A Dundeen Head of Learning Joanna Mawdsley ja M+ -museon oppimisen Lead Curator Keri Ryan viittasivat alustuksissaan kokemuksiinsa uusien yleisöjensä parissa. Puheenvuoroista välittyi, että arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen lisäksi museoilla olisi tilausta toimia nyky-yhteiskunnassa myös tunnekasvattajina. Tässäkin paikallinen on globaalia ja päinvastoin: yksilön kokemukset voivat olla samanlaisia suomalaisessa kaupungissa ja Hong Kongissa. Yleisötyö voi parhaimmillaan tuoda helpotusta esimerkiksi eri syistä johtuvaan yksinäisyyden kokemukseen. A&DO-hankkeen päätösseminaarin 1.11.2023 alaotsikko *Museot uutta yleisösuhdetta rakentamassa* sisältääkin suunnan kohti tulevaisuutta, jossa on toivoa.

5.4. Kulttuuriperintöä ja tulevaisuustaitoja – museo arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kentällä

Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatusta on tehty Suomessa viimeistään 1990-luvun puolivälistä saakka. Esimerkiksi Tampereen eskarilaiset olivat A&DO Labraan tullessaan jo tuttuja suunnittelualojen kanssa. Oppaat merkitsivät lokikirjaan Labran avajaispäivänä: *Molemmissa ryhmissä oli tosi paljon tietämystä, ja esimerkiksi sana 'pohjapiirros' nousi esille eskareitten aloitteesta. Yksi myös hihkaisi heti istuttuaan matolle, että "tähän on arkkitehtuuria!"* Muotoilukasvatuksen parissa toimivat yhteistyökumppanit olivat A&DO-hankkeen suunnittelussa olennaisen tärkeitä, muotoiltiinhan pedagogiikkaa yhteiskehittämisen menetelmillä.

A&DO houkutteli toiminnallaan arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen piiriin myös uusia yleisöjä ja vahvasti ammattilaisten verkostoa Suomessa. Samalla museo toi arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksen kentälle tärkeän ulottuvuuden, oman asiantuntemuksensa ja pedagogiikkansa vahvan pohjan eli kulttuuriperinnön sekä arkkitehtuurin ja muotoilun historian tuntemuksen.

Museon rooli asiantuntijana nousi esiin jo hankkeen valmisteleavan vaiheen (2018–2019) ensimmäisissä työpajoissa. Silloin 'Kasvatus ja koulutus' -nimisessä ryhmässä lausuttiin ajatus: "Museo on paikka, jossa katsotaan eteenpäin hyödyntäen tietoa ja ymmärrystä menneestä". Sama ajatus on myös kansallisessa museopoliittisessa ohjelmassa, jossa todetaan että nykymuseot ovat "vahvoja asiantuntijoita, joiden näkökulmat ulottuvat menneisyydestä tulevaisuuteen" (Mattila 2018) Museoiden arvot *luotettavuus ja jatkuvuus* liittyvät osittain niiden ydintehtävään yhteisöjensä muistiorganisaatioina sekä aineellisen ja aineettoman perinnön vaalijoina.

Menneisyys ei ole museoissa jäänyt historian hämärään, vaan sitä tutkitaan ja tulkitaan aina uudistuvan tiedon valossa. Museopedagogien ammattitaitoa on tämän tutkitun tiedon hyödyntäminen yleisötyössä, joka 2020-luvun museoajattelun mukaisesti ei tarjoa asiakkaille, oppijoille ja yleisölle valmiita vastauksia, vaan houkuttelee keskusteluun ja omiin tulkintoihin, kriittiseen ajatteluun, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä omien mielipiteiden muodostamiseen ja ilmaisuun (Mattila 2018). Oppimiseen innostava toiminnallinen näyttelykin voi perustua museokokoelmiin, kuten A&DO Labrassa nähtiin. Museokokoelmien luova hyödyntäminen oppimisessa innoittaa näyttelykävijän tai työpajalaisen oivaltamaan yhteyksiä menneen ja tulevan välillä. Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus voi esimerkiksi avata silmät näkemään minkälainen suhde on suunnitelmalla ja toteutuksella, aikeilla ja seurauksilla.

Menneisyyden tuntemus tukee arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatuksessa harjoitettavia tulevaisuustaitoja. Niihin kuuluu esimerkiksi kyky unelmoida ja kuvitella tulevaisuutta – arkkitehti ja muotoilija suunnittelevat asioita, joita ei vielä ole. Unelmointia voidaan tehdä yleisötyössä ohjatusti kysymysten ja pohdinnan kautta. Menetelmä lisää uusia näkökulmia yksilöiden ja erilaisten ryhmien vuorovaikutukseen.

Myös yhteistyö- ja luovat ongelmanratkaisutaidot sekä kyky empatiaan ovat tulevaisuustaitoja, joita voi harjoitella. Ne antavat uskoa tulevaan, ja luottamusta siihen että ratkaisuja voidaan löytää yhdessä. Tämä antaa kaikille mahdollisuuden kokea osallisuutta, löytää rohkeutta ideoida ja vaikuttaa sen kautta yhteiskunnallisesti yhteisiin asioihin. Jopa yhteisiä planetaarisia ongelmia voi rohkaistua kohtaamaan tästä lähtökohdasta. Todettiinhan jo A&DO:n ensimmäisissä ideointityöpajoissa: ”Jos suunnitteluajattelulla ei löydetä [niihin] ratkaisua, niin millä sitten?”

5.5. Rakennelma rakennelmassa

A&DO on hankkeena päättynyt, mutta tutkiminen, ihmettely, kokeileminen ja leikkiminen jatkuvat Uudessa arkkitehtuuri- ja designmuseossa, joka aloitti virallisesti toimintansa 1.1.2024. Nykyisen museoajattelun hengen mukainen uuden museon konsepti julkaistiin vuonna 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Helsingin kaupungin sekä Designmuseon säätiön ja Suomen arkkitehtuurimuseon yhteistyössä valmisteleman konseptin mukaan uuden museon tavoitteena on olla ”käyttäjälähtöinen, aktiivisesti avoin sekä kunnianhimoisesti kokeileva”. Uusi museo tulee olemaan ”alusta, yhteistyökumppani ja solmukohta arkkitehtuurin ja designin toimijoiden, eri alojen ja käyttäjien yhteistyölle.” Sitä kehitetään uutta museoajattelua hyödyntävällä konseptilla prosessina, johon osallistuu laajasti käyttäjiä ja sidosryhmiä. ”Parhaimmillaan museon käyttäjistä tulee uuden museon kehittäjiä ja tekijöitä: avoin ja osallistumisen mahdollistava suunnitteluprosessi auttaa museota rakentamaan yhteisönsä. Museo on ihmisten oma”, sanotaan konseptissa. Uuden Arkkitehtuuri ja designmuseon Oppimisen keskusta eli A&DO:a valmisteltiin näiden ajatusten mukaisesti. Hankkeen toimintamuodot tekivät konseptista käytäntöä.

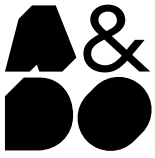
AD-museohankkeen hankejohtaja Kaarina Gould ja Arkkitehtuurimuseon johtaja Carina Jaatinen Vuosaaren päätösseminaarissa puhumassa aiheesta ”Yhdessä kohti uutta arkkitehtuuri- ja designmuseota”. Kuva: Anni Koponen.

A&DO-hanke on päättynyt, mutta siinä tehtyä työtä tullaan hyödyntämään museon toiminnassa. A&DO Labra jatkaa toimintaansa osana vuosina 2024–2025 Designmuseon tiloissa toimivaa D-Ark Labraa, jonka keskeisenä inspiraation lähteenä A&DO-hanke on toiminut. Valtakunnallisia seminaareja tullaan järjestämään tulevana vuosina uusien kumppaneiden kanssa, ja ado.fi-verkkopalvelu jatkaa toimintaansa. Museovisio-hankkeen aikana kehitetyt yleisötyön konseptit, työkalut ja opit on kerätty talteen ja ne saatetaan kaikkien käyttöön vuonna 2024 julkaistavassa A&DO Metodioppaassa.

Tästä on hyvä jatkaa. Matkan varrella saatuun kannustukseen voi luottaa. A&DO Labran oppaat merkitsivät Oulussa 5.5.2023 lokikirjaan näyttelyvieraan kannustuksen: ”Ootte tosi hyvällä asialla.”

Tulevaisuuden museokävijöillä oli jo nyt hauskaa yhdessä A&DO:n kanssa.
Kuva: Anni Koponen.

ARKKITEHTUURIN
& MUOTOILUN
OPPIMISEN
KESKUS

Lukuja

A&DO Labrassa vieraili yhteensä 9716 kävijää eli

- 5200 koululaista ja esikoululaista
- 435 opettajaa ja esikouluopettajaa
- 172 vauvaa ja 174 perheenjäsentä
- 3735 muuta kävijää

Lisäksi Tampereen Taidekaaren 597 esikoululaista tekivät (pandemian takia) etänä Labran aineistoihin perustuvan Kestäviä muotoja -oppimiskokonaisuuden.

Seminaareihin osallistui

- Pilottiseminaari Tampereella 2.3.2021 Zoom 150.
- Tampereella 1.10.2021, paikan päällä 46, striimissä, YouTubeissa 1.10.–3.10. 2021 katsojia 169 (Tre).
- Rovaniemellä paikan päällä 40, striimissä n. 100 sekä 25 henkilöä Rovaniemen taidemuseon työpajassa.
- Vuosaaressa paikan päällä 68, striimissä 133.

Kiitokset

A&DO-hankkeen laajennettu työryhmä

Eeva Astala / Aleksi Lohtaja, Arkkitehtuurin tiedotuskeskus Archinfo

Petra Ilonen, Ornamo

Jaana Räsänen, Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkki

Mari Savio, Suomen Muotoilukasvatusseura SuoMu ry

A&DO-hankkeen ohjausryhmä

Mikko Hartikainen / Tiia Hintsu, Opetushallitus

Heikki Hepoaho, Tiedekeskus Pilke

Carina Jaatinen, Arkkitehtuurimuseo

Minna Raitmaa, Kiasma

Pablo Riquelme, Riquelme & Co

Johanna Selkee, Kuntaliitto

Jukka Savolainen, Designmuseo, ohjausryhmän puheenjohtaja

Suomen Kulttuurirahasto

Johanna Ruuhonen

Olli Vallinheimo

Ekstrasparraajamme

Sevra Davis, British Council

Susanna Pettersson

Opinnäytetyön tekijät

Virve Boesch

Marjut Alitalo

Elina Kesäniemi

Riikka Jalava

lines Kuusisto

A&DO Labran oppaat

Leena Hannula, Elina Koskelainen ja lines Kuusisto

Anni Haunia, Aura Kangasniemi ja Marita Metsäkylä

Jenna Mutanen, Sanni Yli-Ojanperä, Tytti Tuomola ja Aada Manninen

Sonja Veijalainen, Aura Kangasniemi ja Oona Herranen

Tiina Mäkitiura, Matti-Pekka Karikko ja Anni Keskipoikela

Miina Kanko, Vilja Salo sekä Linda Zwegyberg

Silvia dilorio

Kiitokset

Meidät lämpimästi vastaanottaneet kulttuuritoimijat henkilökuntineen

Lahden Visuaalisten taiteiden museo Malva, Lahti
Finlaysonin alue / Työeläkeyhtiö Varma, Tampere
Pohjois-Suomen muotoilijat Proto Ry, Oulu
Rovaniemen Taidemuseo, Rovaniemi
Kulttuurikeskus Vuotalo, Helsinki

Hyvää yhteistyötä kanssamme tehneet organisaatiot eri puolella Suomea

ArchInfo
Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon Ystävät DAMY ry
Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkki
Ornamo
Suomen Muotoilukasvatusseura ry
Tampereen kaupungin kulttuurikasvatusohjelma Taidekaari
Työväenmuseo Werstas
TAD – Tampereen arkkitehtuuri- ja designviikko
Pelimuseo, Vapriikki
Lahden historiallinen museo
Arctic Design Week
Rovaniemen kaupunki
LAB Ammattikorkeakoulun Muotoiluinstituutti
Helsingin kaupunki ja Kulttuurin kummilapset -ohjelma
Lahden kaupungin kulttuuriohjelma
Suomen Arkkitehtiliitto SAFA
Oulun taidemuseo
Hintan koulu, Oulu
Oulun kaupunki ja Luuppireitti
Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma, kulttuuripolku

Kiitokset

ADO Labran paikalliset sisällöt ja ohjelman mahdollistaneet yhteyshenkilöt ja pedagogiset yhteistyökumppanit

Jonna Ekman, digimarkkinoinnin Villivisio

Mariina Hallikainen, Colossal Order Ltd.

Jussi Hurskainen, Idis Design

Lauri Järvinen

Iia Narjus, TAD

Kai Niinimäki, Varma

Minna Männistö, ILOILO Tuotantopalvelut

Outi Penninkangas, Pelimuseo, Vapriikki

Petri Pussinen, Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY

Ilari Rauhkala

Ulla Rohunen, Werstas

Vesa Damski, LAB-ammattikorkeakoulu

Eeva-Liisa Kauppila, Lahden kaupunki

Teemu Keisteri

Tanja Keskitalo, Kulttuurikeskus Malski

Susanna Koponen, Lahden kaupungin kulttuuriohjelma

Katariina Mäenpää, LAB-ammattikorkeakoulu

Tuija Vertainen, Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva

Maija Wilska, Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva

Salla Fornaro, Vuotalo

A&DO Seminaarien puhujat

Helen Charman, Young V&A, Lontoo

Jen Masengarb, Executive Director, AIA Chicago

Joanna Mawdsley, V&A Dundee

Keri Ryan, M+ Hong Kong

Anna Kokki, SuoMu ry

Jemina Vainikka-Lindholm, Arkkitehtuurimuseo

Liisa Aholainen, Tampereen Taidekaari

Kasimir Jolma, SAFA / TAD

Sipi Hintsanen, Rovaniemen kaupunki

Riitta Kuusikko, Rovaniemen taidemuseo

Tuuli Mattelmäki, Aalto-yliopisto

Tiina Pusa, Aalto-yliopisto

Timo Jokela, Lapin yliopisto

Päivi Raivio, RaivioBumann Oy

Petri Leppälä, Helsingin kaupunki

Tuuli Tokkola, Vuotalo

Lähteitä ja kirjallisuutta

A&DO-hankkeen arkisto, Arkkitehtuurimuseo x Designmuseo

Väliraportit ja toimintakertomukset Suomen kulttuurirahastolle 30.11.2020, 24.4.2022, 21.11.2022, 8.3.2023

A&DO Labran oppaiden lokikirjat: Lahti, Tampere, Rovaniemi, Oulu, Helsingin Vuosaari

Haastattelut

Leena Hannula, museopedagogi, A&DO Labran opas

Hanna Kapanen, museolehtori, Designmuseo

Susanna Koponen, kulttuuripedagogi, Lahden kaupunki

Linda Zwegyberg, kuvataideopettaja, A&DO Labran opas

A&DO-hankkeen julkaisut

A&DO Labra – Hyvän lähiympäristön työkirja ja aistikortit (2021). <https://ado.fi/labra/opetusmateriaalit/hyvan-lahiympariston-tyokirja/>

Boesch, Virve (2020). Arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus Suomessa 2020: Selvitys nykytilanteesta, toimijoista ja toimintatavoista. A&DO:n raportteja 1. [verkkosivusto lisätään](#)

A&DO-hankkeen puitteissa syntyneet opinnäytetyöt

Alitalo, Marjut (2021). Pop-up-museo yhteissuunnittelua hyödyntäen. Opinnäytetyö: Master's Programme in Interior Architecture. Aalto-yliopisto. <https://aalto.fi/aalto/doc/aalto.fi/handle/123456789/112811>

Jalava, Riikka (2021). Museo oppimisympäristönä: A&DO Labra -oppimiseen innostava konttinäyttely. Opinnäytetyö: Master of Culture and Arts. Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052410662>

Kesäniemi, Elina (2021). Yhteiskehittäminen museoiden yleisötyön murroksessa. Tapaus-tutkimus arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen verkkopalvelun konseptoinnista. Opinnäytetyö: Muotoilija ylempi AMK Palvelumuotoilu. XAMK Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/499865/Kes%c3%a4niemi_Elina.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kuusisto, lines (2022). Kuuntele muotoa! A&DO – Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskuksen senioreille suunnatun palvelun konseptointi. Opinnäytetyö: Muotoilija (AMK), Kokemus- ja palvelumuotoilu. LAB-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202205179868>

Muut lähteet

Auvinen, Timo & Kuittinen, Outi ja Teräs, Ulla (2019). Tulevaisuuden tekemisen museo. Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon konsepti. Helsingin kaupunki ja opetus- ja kulttuuriministeriö. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/2a54f600-2706-4fbc-bd0a-860391d87f33/27db7ed3-4c84-4d5b-ba55-f3ba55ff6a21/SUUNNITELMA_20190328090741.pdf

Kelley, Tom & Kelley, David (2014). Creative Confidence: Unleashing the Creative Potential Within Us All. William Collins.

Kivimäki, Antti 2020. Arkkitehtuuri ja muotoilu ristiinpölyttävät toisiaan. Tammenlastuja. Suomen kulttuurirahasto. https://skr.fi/tammenlastuja-lehdet/Tammenlastuja_4_2020/#p=17

Lehtinen, Heini (2020). A&DO: Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskuksen toiminta käynnistyy. Archinfo 22.10.2020. <https://www.archinfo.fi/artikkelit/ado-arkkitehtuurin-ja-muotoilun-oppimisen-keskuksen-toiminta-kaynnistyy>

Mattila, Mirva (toim.) 2018: Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160600>

Linkkejä

Arkkitehtuurimuseo
<https://www.mfa.fi/>

Designmuseo
<https://www.designmuseum.fi/fi/>

Uusi arkkitehtuuri- ja designmuseo
<https://www.admuseo.fi/>

Archinfo
<http://archinfo.fi>

Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkki
www.arkki.net

Suomen muotoilukasvatusseura SuoMu ry
www.muotoilukasvatus.info

Ornamo
www.ornamo.fi

<https://korundi.fi/fi/>

<https://lab.fi/fi/koulutus/muotoiluinstituutti>

<https://kummilapset.hel.fi/fi/>

<https://www.lahti.fi/vapaa-aika/kulttuuri/kulttuuripalvelut/>

<https://www.malvamuseo.fi>

<https://oulunaidemuseo.fi>

<https://proto.fi>

<https://www.tampere.fi/taidekaari>

<https://vuotalo.fi>

<https://www.vam.ac.uk/dundee>

<https://www.vam.ac.uk/young>

KUVATEKSTI: A&DO hankkeen ydintiimi toukokuussa 2024 Designmuseossa avatussa D-Ark Labra-näyttelyssä, jossa myös A&DO Labra on koettavana. Vasemmalta Arja-Liisa Kaasinen, Hanna Kapanen ja Leena Svinhufvud.